

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

Державний вищий навчальний заклад «Національний гірничий університет»

ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра кримінального права та кримінології

МАТЕРІАЛИ МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
дисципліни
«Кримінологія»

Дніпропетровськ
ДВНЗ «НГУ»
2012

Матеріали методичного забезпечення дисципліни «Кримінологія» /
Упорядник: О.О.Світличний. - Дніпропетровськ: ДВНЗ «Національний
гірничий університет», 2012. – 63 с.

Упорядник: *Світличний О.О. доцент кафедри кримінального права та
кримінології.*

Схвалено методичною комісією з напрямку 0601 «Право» (протокол № 1
від «27» січня 2011 р.) за поданням кафедри кримінального права та
кримінології (протокол № 5 від «04» січня 2011 р.).

Рекомендовано до видання Редакційною радою ДВНЗ «НГУ» (протокол
№ 2 від «03» лютого 2011 р.).

Подано інформаційно-методичне забезпечення усіх видів освітньої
діяльності з дисципліни «Кримінологія».

Відповідальний за випуск: доцент кафедри кримінального права та
кримінології Світличний О.О.

Друкується у редакційній обробці упорядника.

ВСТУП

Матеріали методичного забезпечення дисципліни «кримінологія» включають анотацію курсу, навчальну програму, тематичний план, робочу програму, плани, вправи і задачі для семінарських і практичних занять, питання для іспиту, теми рефератів,.

Навчальним планом на вивчення дисципліни «Кримінологія» відведено 108 години, з них лекцій-60 і семінарів-48 годин.

Дисципліна є нормативною, професійно-орієнтованою.

Мета вивчення дисципліни: ознайомлення майбутніх юристів з таким важливим напрямком в боротьбі зі злочинністю, як її попередження і спрямована на засвоєння студентами основних положень кримінологічної науки, набуття навичок попереджувальної роботи.

Місце дисципліни у навчальному плані: «Кримінологія» читається студентам у 7-му семестрі після того, як вони засвоїли кримінальне і кримінально-процесуальне право, правову статистику тощо. В свою чергу теоретичні положення «Кримінології» сприятимуть вивченню інших дисциплін кримінально-правового циклу» і спецкурсів, які вивчаються в 8-10 семестрах.

Анотація змісту, основні розділи дисципліни:

дисципліна «Кримінологія» складається з 2 частин: загальної і особливої.

В загальній частині курсу розглядається 8 тем, зокрема:

- предмет і метод кримінології; історія розвитку та сучасний стан кримінології в Україні;
- злочинність;
- загальні причини злочинності;
- особа злочинця;
- причини та умови конкретного злочину;
- попередження злочинності;
- суб'єкти попередження злочинності;
- методологія і методика кримінологічних досліджень; злочинність та її вивчення в зарубіжних державах.

В особливу частину курсу «Кримінологія» включено 8 основних тем:

- Кримінальна статистика та її застосування у практичній діяльності.;
- Кримінологічне прогнозування та планування заходів протидії злочинності.; Кримінологічна характеристика та профілактика негативних соціальних явищ, пов'язаних зі злочинністю;
- Кримінологічна характеристика та профілактика злочинності неповнолітніх;
- Кримінологічна характеристика та профілактика рецидивної злочинності;
- Кримінологічна характеристика та профілактика корупційної злочинності;
- Кримінологічна характеристика та профілактика насильницької злочинності і хуліганства;

- Кримінологічна характеристика та запобігання злочинам, вчиненим через необережність;

Студенти повинні знати:

- сутність і природу злочинності, характерні особливості злочинності в сучасній Україні;
- причини злочинності, окремих її видів і конкретних злочинів;
- сутність основних проблем сучасної кримінологічної науки;
- характерні особливості особи злочинця;
- основні засади попереджувальної роботи;
- діючі в Україні концепції та програми боротьби зі злочинністю;
- особливості окремих найбільш небезпечних видів злочинності та їх попередження (корупційної, насильницької, хуліганської, організованої, економічної, злочинності неповнолітніх, - рецидивної злочинності, злочинності, пов'язаної з пияцтвом і наркоманією тощо).

Уміти:

- аналізувати обсяг, рівень, структуру та динаміку злочинності для більш цілеспрямованої і ефективної попереджувальної діяльності;
- виявляти і аналізувати причини та умови злочинності, окремих її видів і конкретних злочинів;
- виявляти специфічні особливості особи злочинця по конкретних злочинах і злочинах окремих видів;
- організовувати і проводити кримінологічні дослідження на окремому об'єкті, певній території.

Матеріали методичного забезпечення дисципліни «кримінологія» розроблено у відповідності до системи викладання матеріалу в більшості підручників з «Кримінології» і спрямований на глибоке засвоєння студентами основних положень кримінологічної науки.

МЕТА МЕТОДИЧНИХ РЕКОМЕНДАЦІЙ

Надати допомогу в більш якісному засвоєнні навчального матеріалу з дисципліни «Кримінологія». В методичних рекомендаціях міститься інформація щодо засобів та процедури контрольних заходів, їх форми та змісту, рекомендованої літератури.

Робоча програма дисципліни «Кримінологія»

№ Модуля	Змістові модулі	Розподіл часу		
		аудиторні	самостійна робота	загальний
1	2	3	4	5
Лекцій – 7 семестр, I чверть (1...10 тиждень) Аудиторні: 2 год. на тиждень				
№1			10,00	30,00
	1. Предмет і метод кримінології. Система кримінології	2	1	3
	2. Злочинність та її основні характеристики	2	2	4
	3. Загальні причини злочинності	2	1	3
	4. Причини і умови конкретних злочинів	2	1	3
	5. Кримінологічне вчення про особу злочинця	2	2	4
	6. Проблеми кримінологічної віктимології та суїцидальної поведінки	2	1	3
	7. Попередження злочинності. Теорія профілактики злочинності	2	1	3
	8. Методика кримінологічних досліджень	2	1	3
	Контрольна модульна робота за розкладом занять (9...10 тижні)	4	-	4
	Разом	20	10	30
Практичні заняття – 7 семестр, I чверть (1...10 тиждень) Аудиторні: 1 год. на тиждень				
№2			14,00	24,00
	1. Предмет і метод кримінології. Система кримінології	0,5	1	1,5
	2. Злочинність та її основні характеристики	0,5	1	1,5
	3. Загальні причини злочинності	1	3	4
	4. Причини і умови конкретних злочинів	1	2	3
	5. Кримінологічне вчення про особу злочинця	1	3	4
	6. Проблеми кримінологічної віктимології та суїцидальної поведінки	1	2	3
	7. Попередження злочинності. Теорія профілактики злочинності	0,5	1	1,5
	8. Методика кримінологічних досліджень	0,5	1	1,5
	Захист практичного модуля за розкладом занять (9...10 тижні)	4	-	4
	Разом	10	14	24

1	2	3	4	5
Лекцій – 7 семестр, II чверть (11...20 тиждень) Аудиторні:		2 год. на тиждень		
№3			10,00	30,00
	1. Кримінальна статистика та її застосування у практичній діяльності.	2	1	3
	2.Кримінологічне прогнозування та планування заходів протидії злочинності.	2	1	3
	3. Кримінологічна характеристика та профілактика організованої злочинності	2	2	4
	4. Кримінологічна характеристика та профілактика злочинності неповнолітніх	2	1	3
	5. Кримінологічна характеристика та профілактика рецидивної злочинності	2	1	3
	6. Кримінологічна характеристика та профілактика корупційної злочинності	2	1	3
	7. Кримінологічна характеристика та профілактика насильницької злочинності і хуліганства	2	2	4
	8. Кримінологічна характеристика та запобігання злочинам, вчиненим через необережність	2	1	3
	Контрольна модульна робота за розкладом (19...20 тижні)	4	-	4
Разом	20	10	30	
Практичні заняття – 2 семестр, II чверть (11...20 тиждень) Аудиторні:		1 год. на тиждень		
№4			14,00	24,00
	1. Кримінальна статистика та її застосування у практичній діяльності.	1	2	3
	2.Кримінологічне прогнозування та планування заходів протидії злочинності.	0,5	2	3
	3. Кримінологічна характеристика та профілактика організованої злочинності	1	1	2
	4. Кримінологічна характеристика та профілактика злочинності неповнолітніх	1	1	2
	5. Кримінологічна характеристика та профілактика рецидивної злочинності	0,5	2	2
	6. Кримінологічна характеристика та профілактика корупційної злочинності	1	2	3
	7. Кримінологічна характеристика та профілактика насильницької злочинності і хуліганства	0,5	2	3
	8. Кримінологічна характеристика та запобігання злочинам, вчиненим через необережність	0,5	2	2
	Захист практичного модуля за розкладом занять (19...20 тижні)	4	-	4
Разом	10	14	24	
Разом до дисципліни		60	48	108
Частка навантаження			0,44	

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “КРИМІНОЛОГІЯ”

Тема 1. Предмет і метод кримінології. Система кримінології

Поняття про кримінологію як науку.

Предмет кримінології. Місце кримінології в системі суспільних наук та її зв'язок з кримінальним правом, кримінальним процесом, криміналістикою, правовою статистикою та іншими науками.

Кримінологія як навчальна дисципліна. Структура і порядок розташування тем навчального курсу у відповідності з системою науки "Кримінологія" і особливостей спеціалізації студентів.

Історія вчень про злочинність і її попередження.

Становлення та розвиток кримінології як науки у ХК ст.

Розвиток кримінології на Україні в 20-30 роках ХХ століття.

Припинення кримінологічних досліджень в середині 30-х років та їх відновлення в кінці 50-х років.

Характеристика кримінологічної науки в Україні в період з 1960 року по 1990 рік.

Сучасний стан кримінологічної науки в Україні.

Завдання кримінологічної науки на сучасному етапі в умовах незалежної України.

Тема 2. Злочинність та її основні характеристики

Поняття злочинності. Її основні риса. Злочинність як соціальне і кримінально-правове явище. Системно-структурна характеристики злочинності.

Співвідношення понять «Злочинність» і «Конкретний злочин».

Основні види злочинності: економічна, насильницька, організована, рецидивна, професійна, злочинність неповнолітніх, жіноча злочинність, міська і сільська тощо.

Латентна злочинність. Поняття. Види. Проблеми виявлення та аналізу латентної злочинності.

Показники, які характеризують злочинність;

а) обсяг та рівень злочинності;

б) структура злочинності;

в) динаміка злочинності;

г) «ціна» злочинності.

Основні риси злочинності в Україні в сучасний період.

Тема 3. Загальні причини злочинності

Значення вивчення причин злочинності.

Поняття детермінації та причинності в кримінології.

Характеристика філософських підходів до вивчення причинності та їх застосування в кримінології. Причинність в кримінології як взаємодія соціального середовища і особистості.

Характеристика окремих концепцій вітчизняних та зарубіжних вчених про причини злочинності.

Класифікація негативних соціальних явищ і процесів, які детермінують злочинність.

Протиріччя в різних сферах життя суспільства: економічній, політичній, правовій, організаційній, психологічній, сфері соціального контролю тощо та їх вплив на злочинність.

Причини злочинності в Україні в сучасний період.

Тема 4. Причини і умови конкретних злочинів

Поняття причин та умов конкретного злочину.

Механізм злочинної поведінки. Види механізмів злочинної поведінки.

Місце та роль властивостей особистості злочинця в механізмі злочинної поведінки.

Конкретна життєва ситуація, її роль у детермінації злочинної поведінки.

Віктимологічний аспект злочинної поведінки.

Неналежні умови формування особистості в сім'ї, школі, за місцем роботи, у найближчому побутовому оточенні, як джерело злочинної поведінки.

Тема 5. Кримінологічне вчення про особу злочинця

Поняття особи злочинця. Моменти виникнення особи злочинця та припинення її існування. Завдання вивчення особистості злочинця.

Особистість злочинця та суміжні поняття юридичних наук: •" («особистість винного») «суб'єкт злочину», «підозрюваний», «обвинувачений», «підсудний». Особистість злочинця і «злочинна особистість».

Кримінологічна характеристика особистості злочинця.

Соціальне і біологічне в особистості злочинця.

Загальні закономірності формування особистості злочинця.

Класифікація злочинців.

Кримінологічні методи вивчення особистості злочинця.

Тема 6. Проблеми кримінологічної віктимології та суїцидальної поведінки

Поняття віктимології. Теоретичні питання виникнення та становлення віктимології як науки. Поняття віктимності та віктимізації. Жертва злочину, її

«вина», відшкодування збитків. Зв'язок «злочинець-жертва» як відношення, ситуація, становище.

Поняття особи потерпілого та її кримінологічне значення. Жертва і потерпілий від злочину, класифікація потерпілих від злочину. Жертва злочину «усвідомлюючи» і «неусвідомлююча», «стійка» і «епізодична», «відкрита і потайна», «центральна і другорядна», «активна і пасивна».

Поняття суїцидальної поведінки. Проблеми суїциду в Україні та інших державах. Механізм суїцидальної поведінки. Проблема суїциду в практичній діяльності Обставини, що зумовлюють суїцидальну поведінку.

Тема 7. Попередження злочинності. Теорія профілактики злочинності

Поняття попередження злочинності. Місце попередження злочинності в системі заходів боротьби зі злочинністю.

Основні засади попередження злочинності як виду соціальної діяльності. Системний підхід в організації та здійсненні заходів попередження злочинності.

Класифікація заходів попередження злочинності за рівнем, характером, масштабом, моментом застосування, правовим регулюванням, тощо. -

Співвідношення загально-соціального та спеціально-кримінологічного попередження.

Загальна і індивідуальна профілактика.

Правове регламентування профілактичної діяльності. Напрямки удосконалення законодавства про попередження злочинності.

Кримінологічне прогнозування та планування боротьби зі злочинністю.

Програми боротьби зі злочинністю. Їх відмінність від планування профілактичної діяльності.

Поняття суб'єктів попередження злочинності, їх класифікація.

Профілактична діяльність місцевої державної адміністрації, а також органів місцевого та регіонального самоврядування.

Діяльність органів, внутрішніх справ по попередженню злочинності.

Роль органів прокуратури в профілактиці злочинів.

Попередження злочинів слідчим.

Діяльність суду по попередженню злочинів.

Профілактичні аспекти діяльності адвоката.

Роль та форми участі громадськості в попередженні злочинів.

Тема 8. Методика кримінологічних досліджень

Поняття методології та основні характеристики методологічного підходу в кримінології. Системний підхід у вивченні злочинності, її причин, попереджувальній діяльності.

Поняття методу та методик досліджень. Загальна характеристика методик, які застосовуються в кримінології.

Застосування правової та інших галузей статистики в кримінології.

Соціологічні методи та їх використання в кримінологічних дослідженнях: анкетування, інтерв'ю, безпосереднє спостереження, контент-аналітичні дослідження (на прикладі вивчення кримінальних справ).

Психологічні та логіко-математичні методи.

Конкретне кримінологічне дослідження на окремому об'єкті чи конкретній території, його організація та порядок проведення. Програма та план дослідження.

Тема 9. Кримінальна статистика та її застосування у практичній діяльності. Кримінологічне прогнозування та планування заходів протидії злочинності.

Поняття кримінальної статистики та її зв'язок із загальною теорією статистики. Статистичне спостереження, його види, способи, форми і методи. Аналіз матеріалів кримінальної статистики і їх використання в практичній діяльності.

Прогнозування як одна із функцій кримінології. Поняття кримінологічного прогнозування та кримінологічного прогнозу. Цілі, завдання та практичне знання кримінологічного прогнозування. Види кримінологічного прогнозування (довгострокове, середньострокове, короткострокове). Методи кримінологічного прогнозування (екстраполяції, моделювання, експертних оцінок).

Поняття кримінологічного планування заходів боротьби зі злочинністю. Цілі, завдання, види та методи кримінологічного планування. Структура кримінологічного плану. Комплексне планування заходів боротьби зі злочинністю.

Тема 10. Кримінологічна характеристика та профілактика негативних соціальних явищ, пов'язаних зі злочинністю

Поняття пияцтва, алкоголізму, наркоманії, токсикоманії, проституції тощо. Соціальні та медичні аспекти згаданих фонових явищ. Токсичні речовини та їх походження. Особливості кримінологічної характеристики осіб, що зловживають алкоголем, наркотиками, токсичними речовинами, хворих на СНІД та проституток.

Поняття бродяжництва як «фонових» явищ злочинності. Азартні ігри, співвідношення ігрової залежності зі злочинною поведінкою особи.

Причини та умови виникнення та існування «фонових» явищ на сучасному етапі розвитку суспільства.

Основні напрямки запобігання «фоновим» явищам. Нормативні акти, які регламентують цю діяльність. Участь громадськості в профілактичній роботі щодо запобігання фоновим явищам.

Тема 11. Кримінологічна характеристика та профілактика організованої злочинності

Поняття організованої злочинності, її основні ознаки. Відмінність організованої злочинності від групової та професійної злочинності.

Суспільна небезпечність організованої злочинності: економічний, політичний, соціальний та інші аспекти.

Стан, структура та основні тенденції, розвитку організованої злочинності в Україні.

Причини організованої злочинності, її зв'язок з тіньовою економікою.

Проблеми боротьби з організованою злочинністю.

Кримінально-правові заходи боротьби з організованою злочинністю.

Вдосконалення кримінального законодавства з питань боротьби з організованою злочинністю.

Тема 12. Кримінологічна характеристика та профілактика злочинності неповнолітніх

Поняття злочинності неповнолітніх та її кримінологічна характеристика.

Причини та умови злочинів неповнолітніх. Неприятливі умови життя та виховання неповнолітніх у системі причин злочинності неповнолітніх.

Кримінологічна характеристика особистості неповнолітнього злочинця.

Характеристика діючої системи попередження злочинності неповнолітніх та проблеми її удосконалення.

Особливості злочинності молоді, її попередження.

Тема 13. Кримінологічна характеристика та профілактика рецидивної злочинності

Поняття рецидивної злочинності, її кримінологічна характеристика.

Суспільна небезпека рецидиву злочинів, його зв'язок зі злочинністю неповнолітніх та професійною злочинністю.

Причини та умови рецидивної злочинності.

Кримінологічна характеристика особистості рецидивіста.

Характеристика діючої системи профілактики рецидивної злочинності та проблеми її удосконалення.

Тема 14. Кримінологічна характеристика та профілактика корупційної злочинності

Поняття корупції та корупційних злочинів.

Кримінологічна характеристика корупційної злочинності та особи корупціонера.

Детермінанти корупційної злочинності.

Засоби протидії корупційній злочинності.

Тема 15. Кримінологічна характеристика та профілактика насильницької злочинності і хуліганства

Поняття насильницької злочинності, її кримінологічна характеристика..

Причини та умови насильницької злочинності. Місце і роль конфліктних ситуацій в побуті, як криміногенний фактор.

Кримінологічна характеристика особистості насильників.

Віктимологічний аспект і його роль в насильницьких злочинах.

Попередження насильницької злочинності.

Хуліганство, його кримінологічна характеристика, причини та умови хуліганства, заходи попередження.

Тема 16. Кримінологічна характеристика та запобігання злочинам, вчиненим через необережність

Поняття необережної злочинності та її кримінологічна характеристика.

Причини та умови вчинення необережних злочинів.

Особливості особистості суб'єктів, які вчинюють необережні злочини.

Попередження необережних злочинів.

Кримінологічна характеристика автотранспортних злочинів, їх причини, заходи попередження.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ТА ЗАВДАННЯ ДО СЕМІНАРСЬКИХ (ПРАКТИЧНИХ) ЗАНЯТЬ

Методичні рекомендації

Метою пропонованих для семінарських (практичних) занять завдань є забезпечення закріплення та більш глибокого засвоєння теоретичних знань, отриманих з лекційного курсу, а також у результаті самостійного ознайомлення із законодавством, літературою та судовою практикою.

Завдання виконуються в письмовій формі. Умови завдання в зошиті не відтворюються, а лише подається розгорнуте, з аналізом відповідного законодавства та посиланнями на роз'яснення Пленуму Верховного Суду (при наявності постанов з такої теми), його рішення.

Семінарські заняття з курсу „Кримінологія» проводяться шляхом обговорення винесених на них питань та є важливим чинником засвоєння навчальної дисципліни і перевірки знань студентів. Вони повинні сприяти формуванню у них навичок і вмінь публічного виступу, участі у дискусії, розвиткові їх правової культури, творчої активності і самостійності, прояву інтересу до правової науки і юридичної практики.

Розгляд тем семінарів та їх окремих питань може бути організовано в різних формах: розгорнутої бесіди, повідомлення, диспуту, конференції.

Необхідною умовою ефективного проведення семінарів є обов'язкова самостійна підготовка до занять. Основними завданнями самостійної роботи є поглиблене засвоєння програмного матеріалу, уміння визначити сутність і зміст предмету дисципліни, аналізувати правовідносини, що складаються у сфері діяльності судової влади і правоохоронних органів з урахуванням чинного законодавства, тенденції його розвитку та удосконалення.

Самостійну роботу треба починати з ретельного ознайомлення з планом заняття і списком нормативних актів, що рекомендуються, та літературними джерелами, вивчення відповідних питань в конспекті і підручнику, опрацювання нормативних актів з даної теми, конспектування необхідного матеріалу, приділяючи основну увагу законодавчим та іншим нормативно-правовим актам.

Читати треба уважно, всебічно та критично аналізуючи прочитане. Зустрівши нові або незрозумілі вираження, обов'язково необхідно з'ясувати їх зміст. Не зробивши цього, можна неправильно сприйняти їх значення. Тут варто скористатися необхідними словниками та іншими джерелами.

При підготовці до занять треба звертатися безпосередньо до нормативних актів, а не викладати їх зміст за навчальною, довідковою або популярною літературою. Використовуючи коментар до законодавства, необхідно розмежувати текст коментарю від тексту самого нормативно-правового акту.

В процесі самостійної роботи треба вивчати законодавство, яке регулює порядок утворення, склад, систему і структуру органів, які здійснюють судову владу і правоохоронну діяльність, їх завдання, принципи і повноваження, вимоги до осіб, які можуть бути працівниками судових та правоохоронних органів, їх державний і соціальний захист, відповідальність за невиконання або неналежне виконання службових обов'язків, протиправні дії або бездіяльність та аморальні проступки.

Конспектування нормативних актів та літератури не повинно носити характер механічного переписування. Законодавчі акти та літературні джерела треба обов'язково заздалегідь прочитати, не конспектуючи. Потім потрібно занотувати основні необхідні положення вивченого матеріалу. Важливо, щоб законспектований матеріал незалежно від його обсягу, був достатній за смисловим змістом і логічно завершений.

Готуючись до семінару, необхідно засвоїти ключові поняття, які притаманні окремим темам. Аналізуючи зміст правових норм, треба в обов'язковому порядку давати точні і конкретні посилання на відповідні нормативно-правові акти: вказувати, яким органом вони прийняті, відповідні статті, частини, пункти.

Студенти повинні добре знати Конституцію України - основне джерело навчальної дисципліни, при вивченні окремих тем рекомендується, крім того, використовувати рекомендовані нормативні акти, підручники, навчальні посібники.

При відповіді на семінарі свій виступ слід будувати так, щоб в ньому обов'язково містилось:

- чітке формування теоретичного положення ;
- обґрунтування цього положення і розкриття його характерних ознак;
- аргументація теоретичного положення конкретними законодавчими актами та практикою їх реалізації, чітка логіка міркування;
- значення положення, що розглядається, для практичної діяльності.

Рівень засвоєння на семінарах навчального матеріалу враховується при підсумковому контролі, основні питання тематики семінарів включаються до переліку питань, які виносяться на контрольні модульні роботи.

Студенти, які були відсутні на семінарському занятті, відпрацьовують тему цього заняття самостійно і в індивідуальному порядку складають викладачеві.

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Модуль № II, 7 семестр, I чверть (1...10 тиждень)

Тема 1. Предмет і метод кримінології. Система кримінології.

*Семінарські заняття – 0,5 години
Самостійна робота – 1 година*

ПЛАН СЕМІНАРСЬКОГО ЗАНЯТТЯ

1. Поняття про кримінологію як науку.
2. Предмет кримінології. Місце кримінології в системі суспільних наук та її зв'язок з кримінальним правом, кримінальним процесом, криміналістикою, правовою статистикою та іншими науками.
3. Кримінологія як навчальна дисципліна.
4. Історія вчень про злочинність та її попередження.

Питання для самостійного вивчення

1. Історія вчень про злочинність і її попередження.
2. Становлення та розвиток кримінології як науки у ХК ст.
3. Розвиток кримінології на Україні в 20-30 роках ХХ століття.

Припинення

кримінологічних досліджень в середині 30-х років та їх відновлення в кінні 50-х років. Характеристика кримінологічної науки в Україні в період з 1960 року по 1990 рік.

4. Сучасний стан кримінологічної науки в Україні.

5. Завдання кримінологічної науки на сучасному етапі в умовах незалежної України.

Література до теми:

1. Аванесов Г.А. Криминология и организация предупреждения преступлений.-М., 1995.

2. Бандурка А.М., Давыденко Л.М. Преступность в Украине: причины и противодействие: Монография / МВД Украины. НУВД.- Х.: Основа, 2003.- 367 с.

3. Джужа О.М., Голосніченко Д.І., Чернявський С.С. Злочини у сфері кредитно-фінансової та банківської діяльності: кримінологічний аналіз// Право України.- № 11.-2000.-С. 43-45.

4. Джужа О. М, Голосніченко Д., Чернявський С. С. Злочини у сфері кредитно-фінансової та банківської діяльності: кримінологічний аналіз // Право України - № 11.- 2000.- С. 43^5.

5. Джужа О. М., Іванов Ю. Ф. Криминологія: Навчальний посібник.-К.: Вид. Паливода А. В., 2006.- 264 с.

6. Джужа О. М., Чернявський С. С. Місце і роль кримінологічних досліджень у протидії економічній злочинності в Україні // Наук, вісник НАВСУ.-2005.-№ 1.-С. 89-95.

7. Джужа О. М. Криминологічна характеристика та типологія осіб, які поширюють ВІЛ-інфекцію // Науковий вісник НАВСУ.- № 2-2000.-С. 169-177.

8. Закалюк А. П. Курс сучасної української криминології: теорія і практика.- К.: Вид. Дім «Ін Юре», 2007.- 3 т.

9. Кальман А. Г., Христич И. А. Понятийный аппарат современной криминологии (терминологический словарь) / Ин-т изучения проблем преступности. Акад. правових наук України,- Х.: Новасофт, 2005,-271 с.

10. Криминологія і профілактика злочинів: Курс лекцій у 2-х кн.: Особлива частина /Александров Ю. В., Гаврилишин А. П., Джужа О. М. та ін. /За заг. ред. Джужи О. М.- К.: Національна академія внутрішніх справ України, 2000.-201 с.

11. Криминологія. Альбом схем. Загальна та Особлива частини: Навчальний посібник / Джужа О. М., Моїсєєв Є. М., Василевич В. В. /За заг. ред. Джужи О. М.- К.: НАВСУ, 2000.- 94 с.

12. Криминологія: бібліографічний довідник / Упорядники: С. Ф. Де-нисов, О. І. Напиральська.- Запоріжжя: ЗЮІ МВС України, 2005.-194 с.

13. Криминологія: Навч. посіб. / О. М. Джужа, В. В. Василевич, Ю. Ф. Іванов, П. М. Опансенко, В. Г. Пшеничний, В. Г. Сюравич / За заг. ред. О. М. Джужи.- К.: Прецедент, 2004.- 208 с.

14. Проект Закону України «Про профілактику злочинів» від 12 травня 1998.

15. *Российская криминологическая энциклопедия / Под общ. ред. А. И. Долговой.* - М.: Изд. НОРМА (Издательская группа НОРМА-ИНФРА-М), 2000.- 808 с. *Стислий словник кримінологічних термінів: Навч. посібн. Джужа О. М., Моїсєєв Є. М., Третьякова Т. А. / За заг. ред. Джужа О. М.* - К.: НАВСУ, 2000.- 55 с.

16. *Шнайдер, Ганс Йоахим. Криминология: Пер. с нем. / Под общ. ред. Л. О. Иванова* - М., 1994.

Тема 2. Злочинність та її основні характеристики

Семінарські заняття – 0,5 години

Самостійна робота – 1 година

ПЛАН СЕМІНАРСЬКОГО ЗАНЯТТЯ

1. Поняття злочинності та її основні риси.
2. Злочинність як соціальне і кримінально-правове явище. Системно-структурна характеристики злочинності.
3. Співвідношення понять «Злочинність» і «Конкретний злочин».
4. Латентна злочинність. Поняття. Види. Проблеми виявлення та аналізу латентної злочинності.

Питання для самостійного вивчення

1. Основні види злочинності: економічна, насильницька, організована, рецидивна, професійна, злочинність неповнолітніх, жіноча злочинність, міська і сільська тощо.
2. Показники, які характеризують злочинність;
 - а) обсяг та рівень злочинності;
 - б) структура злочинності;
 - в) динаміка злочинності;
 - г) «ціна» злочинності.
3. Основні риси злочинності в Україні в сучасний період.

ЗАВДАННЯ 1. Населення П. області складає 2,5 млн. чол., із них осіб, які не досягли 14-літнього віку, -700 тис. Чол. Протягом року на території цієї облас-ті було зареєстровано 1850 злочинів, які скоїли 2010 злочинців.

У сусідній Х. області мешкає 3,1 млн. чол., із них молодше 14-літнього віку - 800 тис.чол. За цей же час у Х. області 2300 злочинців скоїли 2180 злочинів.

Визначіть коефіцієнти злочинної інтенсивності і злочинної активності в цих двох областях у розрахунку на 10 тис. чол. населення. Дайте характеристику рівня злочинності у П. і Х. Областях.

ЗАВДАННЯ 2. За рік у країні було зареєстровано 540 тис. злочинів, скоєних 250 тис. злочинцями. Суб'єктами 33 тис. злочинів були жінки, 32 тис.- неповнолітні, ніде не працювали і не навчалися 87 тис.чол. Серед

zareєстрованих злочинів 340 тис. - корисливих, 21,5 тис. - насильницьких, 39 тис. - корисливо-насильницьких злочинів. Групова злочинність складає 66 тис. злочинів, рецидивна - 46 тис., тяжких злочинів -145,5 тис., середньої тяжкості - 361 тис., таких, що не становлять значної суспільної небезпеки - 31,0 тис. У містах - 376,6 тис., у сільській місцевості - 121,6 тис. злочинів. Кількість нерозкритих злочинів складає 226,4 тис., злочинів у сфері економіки - 39,9 тис.

На основі наведених даних визначить структуру злочинності та її характер за соціально-демографічними, кримінально-правовими і кримінологічними показниками. Які тенденції простежуються при аналізі структури за цими даними?

ЗАВДАННЯ 3. В Україні протягом 20 років було zareєстровано таку кількість злочинів (табл. 1).

Таблиця 1

<i>Роки</i>	<i>Кількість злочинів, тис.</i>	<i>Роки</i>	<i>Кількість злочинів, тис.</i>
1977	141,6	1987	237,8
1978	155,0	1988	242,9
1979	178,0	1989	322,3
1980	196,9	1990	369,8
1981	209,1	1991	405,5
1982	212,9	1992	480,4
1983	236,5	1993	539,3
1984	229,7	1994	572,2
1985	249,5	1995	641,9
1986	248,6	1996	617,3

Розрахуйте абсолютні зміни (зростання, зниження) злочинності в Україні за базовим і ланцюговим методами.

ЗАВДАННЯ 4. У кримінальній статистичній звітності району не знайшли відображення такі злочини.

1. Прораб С. украв і продав приватним особам будівельні матеріали на суму 150 грн. Ці матеріали були оформлені шляхом ретельної підробки як використані на ряді збудованих об'єктів. Поточними перевірками крадіжку було виявлено.

2. У нетверезому стані гр. П. учинив бійку у робітничому гуртожитку, побив молодого робітника Ш., заподіявши йому середнього ступеня тяжкості тілесні ушкодження. Ні потерпілий, ні його товариш, який був присутній при цьому, боячись розправи з боку гр. П., не повідомили нікому про те, що трапилося.

3. Група шулерів в аеропорту виграла у кількох громадян 1000 грн. Згодом, через три тижні, під час затримання і обшуку у винних було знайдено 2500 грн. На допиті потерпілі заявили, що вони вели себе необережно, азартно,

часом даремно ризикували, тому не усвідомлювали, що стали жертвами шахрайства. У зв'язку з цим вони своєчасно не повідомили про факт злочину.

4. У громадянина Д. був викрадений невідомими особами мотоциклі ІЖ-58. Розглянувши заяву потерпілого, слідчий виніс постанову про відмову у порушенні кримінальної справи на тій підставі, що мотоцикл довгий час експлуатувався, знаходиться у поганому технічному стані і тому для власника не має значної цінності.

До якого різновиду латентної злочинності належить кожен із цих злочинів?

ЗАВДАННЯ 5. Дайте кримінологічну характеристику злочинності в районі, місті, де ви мешкаєте і працюєте. В чому її особливість?

ЗАВДАННЯ 6. Використовуючи дані, приведені в табл. 1, розрахуйте темп зростання (зниження) і темп приросту (зниження) злочинності відносно 1977 р.

ЗАВДАННЯ 7. У 1993 р. у країні було зареєстровано 539 299 злочинів. Із них тяжкі - 42 298, середньої тяжкості - 360 853, невеликої тяжкості - 32 902.

Підрахуйте питому вагу цих злочинів у загальній структурі злочинності.

ЗАВДАННЯ 8. На основі даних, приведених у табл. 1, побудуйте статистичний графік динаміки злочинності в Україні за 20 років. Дайте характеристику тенденцій розвитку злочинності у країні за цей період,

ЗАВДАННЯ 9. У 1993 р. в Україні було виявлено і зареєстровано 242 363 злочинця. Із них у віці 14-17 років - 31 526; 25-29 років - 43 218; 30 і старше - 105 606; жінки - 33 039; не працювали і не навчалися 86 785; вищу і середню спеціальну освіту мали 43 270 чол.

Побудуйте і охарактеризуйте соціально-демографічну структуру злочинців за цими даними.

ЗАВДАННЯ 10. У М. області у 1993 р. було зареєстровано згвалтувань: січень-8, лютий - 9, березень -15, квітень - 16, травень - 22, липень - 15, червень - 13, серпень - 11, вересень - 22, жовтень - 11, листопад - 13, грудень - 9.

Дайте характеристику сезонних коливань цього виду злочину.

ЗАВДАННЯ 11. У 1993 р. в Україні було виявлено 242 363 особи, що скоїли злочин. До кримінальної відповідальності притягнуто 143 949, звільнено від кримінальної відповідальності 62 011, у суді розглянуті справи у відношенні 129 910 чол., засуджено 120 222 чол., стосовно 8126 осіб кримінальні справи припинені, до позбавлення волі засуджено 40 950 чол., до виправних робіт - 25 978. умовно - 18 054, до інших покарань - 54 827.

За приведеними даними розрахуйте питому вагу рівня судимості і дайте

йому кримінологічну характеристику.

ЗАВДАННЯ 12. У 1990 р. в Україні до позбавлення волі було засуджено 35 947 чол., у 1991 р. - 35 055, у 1992 р. - 38 780, у 1993 р. - 54 019 чол.

Скільки в середньому кожного року засуджено до позбавлення волі?

ЗАВДАННЯ 13. Назвіть і дайте характеристику соціально-економічним і правовим факторам, що впливають на динаміку злочинності в Україні сьогодні.

ЗАВДАННЯ 14. Які, на вашу думку, фактори впливають на сезонні коливання окремих видів злочинів? Дайте обґрунтовану відповідь стосовно окремих видів злочинів.

ЗАВДАННЯ 15. Назвіть і дайте характеристику факторам, що впливають на екологію і топографію окремих видів злочинів.

ЗАВДАННЯ 16. Які збитки враховуються при обчислюванні ціни злочинності? Дайте обґрунтовану відповідь і назвіть ці види збитків.

ЗАВДАННЯ 17. Наведіть основні риси сучасної злочинності і дайте обґрунтовану характеристику тенденцій її розвитку в наступні роки.

ЗАВДАННЯ 18. За період 1972-1,996 рр. в Україні було виявлено таку кількість осіб, що вчинили злочини (за роками)

<i>Роки</i>	<i>Кількість злочинів, тис</i>	<i>Роки</i>	<i>Кількість злочинів тис.</i>
1972	142 140	1985	226 072
1973	136 752	1986	230 236
1974	142 517	1987	204 482
1975	152761	1988	172 703
1976	153 411	1989	173 957
1977	138 455	1990	186 683
1978	145240	1991	187 468
1979	153 623	1992	207 326
1980	175 244	1993	242 363
1981	189252	1994	269 598
1982	196 551	1995	340 421
1983	209 083	1996	387 360
1984	203 034		

Визначте методом укрупнення інтервалів (інтервал - 5 років) і ковзної середньої загальну тенденцію злочинності в Україні за цей період.

ЗАВДАННЯ 19. Чи всі наведені обставини можна вважати (так,ні) основними рисами сучасної злочинності в Україні: а) тенденція до неухильного зростання злочинності; б) наявність організованої злочинності; в) дуже незначна питома вага у структурі злочинності тяжких злочинів; г) невеликий відсоток осіб, що вчинили злочини у стані алкогольного сп'яніння; д) зменшення числа і ступеня суспільної небезпеки злочинів, які вчиняються у групі та рецидивістами; е) істотний зріст жіночої злочинності; ж) певне зростання необережних злочинів; з) зниження побутових злочинів (суспільне небезпечних дій на ґрунті сімейно-побутових конфліктів);и) стабілізація крадіжок приватного майна громадян;і) зростання економічної злочинності; к) низька латентність злочинів.

Література до теми:

1. *Кримінологія: Навч. посіб. / О. М. Джужа, В. В. Василевич, Ю. Ф. Іванов, П. М. Опансенко, В. Г. Пшеничний, В. Г. Сюравич; За заг. ред. О. М. Джужа.- К.: Прецедент, 2004.- 208 с.*
2. *Кримінологія: Навчально-методичний посібник / Джужа О. М., Моїсєєв Є. М., Василевич В. В. та ін.; За заг. ред. О. М. Джужа.- К.: Атіка, 2003.- 400 с.*
3. *Кримінологія: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / О. М. Джужа, Кондратьєв Я. Ю., Кулик О. Г., Михайленко П. П. та ін.; За заг. ред. О. М. Джужа.- К.: ЮрІнком Інтер, 2002.-416 с.*
4. *Кримінологія: Практикум / Уклад. О. М. Джужа, Г. І. Піщенко, О. Ф. Гіда.- К.: НАВСУ, 2003.- 56 с.*
5. *Крумїна М. В., Іванов Ю. Ф. Вчинення вбивства та тілесних ушкоджень з необережності: сучасний стан і тенденції // Право України.- 2005.- № 11 - С. 91-95.*
6. *Міжнародно-правові заходи запобігання наркотизму: Науково-методичний посібник / (О. М. Джужа, Г. І. Піщенко, В. Г. Пшеничний, О. М. Стрільців).- К.: НАВСУ, 2004.- 132 с.*
7. *Новкков Ю. В. Кримінологическая характеристика преступлений как теория и как результат научно-познавательной деятельности // Российский следователь.-2007.-№ 6.- С. 14-16.*
8. *Поклад В. І. Методологія і методика вивчення латентної злочинності: Навч. посібник.- Луганськ: Луган. держ. ун-т внутр. справ, 2007.-47 с.*
9. *Правова статистика: Підручник / Моїсєєв Є. М., Джужа О. М., Василевич В. В. та ін; За заг. ред. професора О. М. Джужа.- К.: Атіка, 2008.*

Тема 3. Загальні причини злочинності

Семінарські заняття – 1 година

Самостійна робота – 3 години

ПЛАН СЕМІНАРСЬКОГО ЗАНЯТТЯ

1. Поняття детермінації та причинності в кримінології.
2. Характеристика філософських підходів до вивчення причинності та їх застосування в кримінології. Причинність в кримінології як взаємодія соціального середовища і особистості.

3. Класифікація негативних соціальних явищ і процесів, які детермінують злочинність.
4. Причини злочинності в Україні в сучасний період.

Питання для самостійного вивчення

1. Значення вивчення причин злочинності.
2. Характеристика окремих концепцій вітчизняних та зарубіжних вчених про причини злочинності.

Література до теми:

1. Аванесов Г. А. *Криминология и социальная профилактика.* - М., 1980.
2. Алегин А. П. *Причина преступности в сфере производства и оборота алкогольной продукции (социально-экономический аспект) // Российский следователь.* - 2005.- № 4.- С. 34-36.
3. Бондарев В. В. *Насильство серед військовослужбовців (поняття, характеристика, причини та профілактика): Монографія* - К., 2002.-271 с.
4. Бунче М. *Причинности.* - М., 1962.
5. Долгова А. И. *Взаимодействие и причинность в криминологии // Вопросы борьбы с преступностью.* - 1981.- Вып. 34.
6. *Корупція в Україні, 2004 рік: Аналіз природи та причин проблеми (підсумковий звіт).* - К.: День Печати, 2004.- 88 с.
7. *Криминология / Под ред. Кузнецовой Н. Ф., Миньковского Г. М.* - М., 1998.
8. *Криминология. Учебник для юридических вузов / Под общ. ред. д-ра. юрид. наук, профессора А. И. Долговой.* - М., 1999.
9. *Криминологія: Навч.-методичний посібник / НАВСУ; О. М. Джужа, Є. М. Моїсеєв, В. В. Василевич та ін.* - К.: Атіка, 2003,- 399 с.
10. Кудрявцев В. Н. *Причинность в криминологии.* - М., 1968.
11. Кузнецова Н. Ф. *Проблемы криминологической детерминации / Под ред. В. Н. Кудрявцева* - М, 1984.
12. *Курс советской криминологии. Т. I. Предмет. Методология. Преступность и ее причины. Преступник.* - М., 1985.
13. Литвак О. М. *Злочинність, її причини та профілактика.* - К., 1997.
14. Малышев В. С. *Анатомия зла. Эволюция негативных социальных явлений: причины, условия, прогнозы: Монография.* - Донецк: Юрпресс, 2001.- 431с.
15. Медицький І. Б. *Вплив соціальних факторів на злочинність в умовах становлення незалежної Української держави.* - Івано-Франківськ, 2007.-222.

Тема 4. Причини і умови конкретних злочинів

Семінарські заняття – 1 година

Самостійна робота – 2 години

ПЛАН СЕМІНАРСЬКОГО ЗАНЯТТЯ

1. Поняття причин та умов конкретного злочину.
2. Механізм злочинної поведінки. Види механізмів злочинної

поведінки.

3. Місце та роль властивостей особистості злочинця в механізмі злочинної поведінки.

4. Конкретна життєва ситуація, її роль у детермінації злочинної поведінки.

Питання для самостійного вивчення

1. Віктимологічний аспект злочинної поведінки.

2. Неналежні умови формування особистості в сім'ї, школі, за місцем роботи, у найближчому побутовому оточенні, як джерело злочинної поведінки.

ЗАВДАННЯ 1. Голова правління акціонерного товариства на неодноразові домагання гр. Б. ввести його до складу акціонерів і членів президії товариства без внесення своєї частки до уставного фонду неодмінно відмовляв йому. Громадянин Б. протягом 3-х місяців погрожував голові розправою. Одного разу він з'явився до його кабінету, зачинив двері, поклав на стіл пістолет і заявив: "Або моє прохання буде задоволене, або ти звідси живим не вийдеш". Голова правління зробив спробу викликати охоронця, але комутатор виявився виключеним. Тоді він намагався заволодіти пістолетом. Виникла бійка, в ході якої вимагач вистрілив і смертельно поранив голову правління. На шум прибігли охоронці і затримали злочинця.

У ході попереднього слідства і судового розгляду було встановлено: гр. Б. раніше був двічі судимим за вимагання. Після умовно-дострокового звільнення до нього було встановлено адміністративний нагляд, правила якого він неодноразово порушував. Разом з іншими, також раніше судимими особами, він займався валютними операціями, крадіжками приватного майна громадян, зберіганням і добуванням вогнепальної зброї. За місяць до учинення вбивства голови правління він телефонував його жінці і погрожував удівством, наполягав вплинути на свого чоловіка. Органи міліції її заяву з цього факту залишили без уваги, не вживаючи ніяких попереджувальних заходів.

Які умови сприяли вчиненню даного злочину?

ЗАВДАННЯ 2. Громадянину К пред'явлено звинувачення у скоєнні корисливого злочину: він викрав

магнітофон і запасні радіодеталі з майстерні, де працював.

На попередньому слідстві і в судовому засіданні було виявлено, що гр. К. ріс і виховувався у несприятливому середовищі: батько залишив жінку і дитину, якій було тоді три роки. Мати вела аморальний спосіб життя, досить часто вдома розпивала з чужими людьми спиртні напої, вихованням сина не займалася. Незабаром її було засуджено за крадіжку. Хлопчик став жити у бабусі, у школі він вчився погано, два рази залишався на другий рік, а потім був направлений до профтехучилища. Свій вільний час проводив на вулиці з хлопцями, старшими за віком, почав пити, грати в азартні ігри. Двічі був засуджений за крадіжку і хуліганство.

У ВТК гр. К. закінчив 11 класів і придбав фах слюсаря по ремонту

побутових приладів. Після відбуття покарання працевлаштувався в майстерню "Побуттехніка". В майстерні практикувалося безквитанційне обслуговування населення, часто влаштовувалися випивки, облік дефіцитних деталей був відсутній, до майстерні могли вільно входити сторонні люди.

Одного разу гр. К. зустрів приятелів, з якими відбував покарання. Погрожуючи розправою, вони вимагали в нього повернути їм старий карточний борг. Тоді гр. К. вкрав з майстерні магнітофон, продав його, а гроші віддав у сплату боргу.

У чому причина скоєння гр. К. нового злочину? Які умови сприяли його скоєнню? Які приводи Викликали у нього рішучість скоїти крадіжку?

ЗАВДАННЯ 3. Неповнолітній Є. скоїв особливо злісне хуліганство зі спробою застосування ножа (ч. 3 ст. 206 КК України).

До скоєння цього злочину він працював слюсарем на заводі. До роботи ставився недбало, з'являвся у нетверезому стані, з товаришами по роботі був неввічливим, у громадських місцях вів себе розбещено, виступав ініціатором азартних ігор. Ніж він виготовував на своєму робочому місці. Керівництво цеху не реагувало на антигромадські дії гр. Є.

Злочин було скоєно у літньому парку культури, основні форми роботи якого зводилися до показу зарубіжних кінофільмів і проведенню дискотек. У парку часто мали місце колективні випивки. Патрулювання робітниками міліції не проводилося. Освітлення парку було недостатнім

Допит сусідів гр. Є. показав, що той часто скандалив у сім'ї, затівав п'яні дебоші у дворі будинку, де мешкав, погано впливав на підлітків - мешканців цього будинку, проявляв агресивність.

На основі наведених даних складіть проект подання слідчого або окремої ухвали суду. В які органи слід направити ці документи?

ЗАВДАННЯ 4. 19-річний громадянин П., звільнившись з місць позбавлення волі, де відбував покарання за грабіж, протягом року ніде не працював, жив, за його словами, на "кишенькові" гроші, які давала мати - продавець винного відділу магазину. Інколи дома він був відсутній по декілька днів. Мати заявляла, що вона "аж ніяк не могла позитивно впливати на сина, котрий зовсім її не слухав". Батько зловживав спиртними напоями, іноді разом із сином.

Призову до армії гр. П. не підлягав - за висновком медичної комісії він страждав психічним розладом (невроз без порушення відбиття реального світу).

Через деякий час гр. П. залучив до злочинної діяльності неповнолітніх Ч. і К., мешканців сусіднього під'їзду. Разом вони вчинили 6 розкрадань майна з магазинів району на загальну суму 10 тис. грн. Були затримані. Порушено кримінальну справу.

Слідством установлені наступні факти:

1. Громадянин П. перебував на обліку у районного психіатра як хворий, що потребує регулярного обстеження, але жодного разу його не було зроблено.
2. Після відбуття покарання адміністративний нагляд над чим не був

запроваджений, хоча адміністрація ВТК характеризувала його край негативно, оскільки він порушував режим, часто не працював, зловживав спиртними напоями, невічливо ставився до адміністрації колонії.

3. Школярі Ч. і К. училися в одному класі. Були серед відстаючих і недисциплінованих учнів. Вечорами збиралися у під'їзді, де жив П., який багато і з захопленням розповідав про злочинний світ. Тут же вони пиячили, гомоніли до пізньої ночі. Були випадки, коли хлопці з цієї компанії пропонували мешканцям дому речі та продукти за низькими цінами. Про це останні в міліцію не заявляли, вважаючи, що це не їхня справа, а також боялися розправи з боку "п'яниць, хуліганів, злодіїв".

4. До дільничного інспектора міліції надходили чутки про негативну поведінку компанії П., але ніяких заходів вжито не було.

5. У школі, де вчилися звинувачені неповнолітні, систематично виховна робота не проводилася. Класне керівництво здійснювалося формально. Індивідуальна робота з учнями носила поверховий характер. Директор школи якось повідомив у кримінальну міліцію про непристойну поведінку Ч. і К. Було вирішено запросити їх до міліції разом із батьками, але цей виклик не відбувся.

6. Сім'ї Ч. і К. зовні благополучні. Батьки були перевантажені працею, особливої уваги дітям не приділяли, вважаючи їх поведінку нормальною.

7. За даними статистики за останні три роки в районі помітне зростання рівня злочинності, у тому числі й злочинності серед неповнолітніх. Як реагували на цей факт правоохоронні органи, з матеріалів справи не видно.

Визначить причинно-наслідковий комплекс, який потяг учинення даних злочинів.

ЗАВДАННЯ 5. 35-річного громадянина Н. притягнуто до кримінальної відповідальності за зґвалтування.

Потерпіла у своїй заяві, а потім і під час допиту у слідчого повідомила, що познайомилася з гр. Н. у престижному кафе. Там вони вдвох танцювали, розпивали спиртні напої. Новий знайомий запропонував їй піти до нього додому. Хоча він і перебував у нетверезому стані, але за її словами, справляв "гарне враження". У квартирі вони дивилися відеокасети на "потішні" сюжети, вели вільні розмови, обіймалися, а потім вона була зґвалтована гр. Н.

. Слідство встановило, що гр. Н. був аморальним типом. Свою квартиру перетворив на притон розпусти, де неодноразово влаштовував оргії, організовував колективні перегляди порнографічних фільмів, а також таких, в яких пропагувався культ сили.

У своє виправдання звинувачений заявив, що його випадкова знайома нічим не відрізнялася від інших жінок, з якими він мав стосунки легко пішла на зближення, не відмовлялася від спиртного, з цікавістю вела бесіду на еротичні теми тощо. Опір з її боку він розцінив як потурання і гру.

Поясніть "механізм" злочинної поведінки гр. Н.

Література до теми:

1. Долгова А. И. *Взаимодействие и причинность в криминологии // Вопросы борьбы с преступностью.*- 1981.- Вып. 34.
2. *Корупція в Україні, 2004 рік: Аналіз природи та причин проблеми (підсумковий звіт).*- К.: День Печати, 2004.- 88 с.
3. *Криминология / Под ред. Кузнецовой Н. Ф., Миньковского Г. М.*- М., 1998.
4. *Криминология. Учебник для юридических вузов / Под общ. ред. д-ра юрид. наук, профессора А. И. Долговой.*- М., 1999.
5. *Криминологія: Навч.-методичний посібник / НАВСУ; О. М. Джу́жа, Є. М. Моїсеєв, В. В. Василевич та ін.*- К.: Атіка, 2003,- 399 с.
6. *Кудрявцев В. Н. Причинность в криминологии.*- М., 1968.
7. *Кузнецова Н. Ф. Проблемы криминологической детерминации / Под ред. В. Н. Кудрявцева*- М, 1984.
8. *Курс советской криминологии. Т. I. Предмет. Методология. Преступность и ее причины. Преступник.*- М., 1985.
9. *Литвак О. М. Злочинність, її причини та профілактика.*- К., 1997.
10. *Малышев В. С. Анатомия зла. Эволюция негативных социальных явлений: причины, условия, прогнозы: Монография.*- Донецк: Юрпресс, 2001.-431с.
11. *Медицький І. Б. Вплив соціальних факторів на злочинність в умовах становлення незалежної Української держави.*- Івано-Франківськ, 2007.-222.

Тема 5. Криминологічне вчення про особу злочинця

Семінарські заняття – 1 година

Самостійна робота – 3 години

ПЛАН СЕМІНАРСЬКОГО ЗАНЯТТЯ

1. Поняття особи злочинця. Моменти виникнення особи злочинця та припинення її існування. Завдання вивчення особистості злочинця.
2. Особа злочинця та суміжні поняття юридичних наук: •" «особистість винного») «суб'єкт злочину», «підозрюваний», «обвинувачений», «підсудний». Особистість злочинця і «злочинна особистість».
3. Криминологічна характеристика особистості злочинця.
4. Соціальне і біологічне в особистості злочинця.

Питання для самостійного вивчення

1. Загальні закономірності формування особистості злочинця.
2. Класифікація злочинців.
3. Криминологічні методи вивчення особистості злочинця.

ЗАВДАННЯ 1. Громадянин Ф. вів непорядний спосіб життя: маючи високу кваліфікацію механіка, довго не затримувався на одному місці роботи - його звільняли за численні прогули; систематично пиячив, внаслідок чого був визнаний хронічним алкоголіком, вів себе непристойно у громадських місцях. Дружина і неповнолітній син залишили його, оскільки він систематично конфліктував, ображав їх, продавав спільне майно з метою придбання спиртного. Громадянин Ф. підозрювався також у розкраданні продуктів з магазину, але за недоведеністю справу було припинено.

У 1997 р. гр. Ф. у дворі свого будинку скоїв у нетверезому стані правопорушення, викрикував нецензурні слова, чіплявся до мешканців будинку, ображав їх. У зв'язку з цим його було затримано міліцією. За ознаками ст. 173 Кодексу про адміністративні правопорушення України гр. Ф. притягнуто до відповідальності за дрібне хуліганство.

Чи можна вважати гр. Ф. злочинцем? Дайте визначення особи злочинця.

ЗАВДАННЯ 2. Які з нижченаведених ознак і властивостей особи злочинця належать до соціально-демографічних, морально-психологічних і кримінально-правових ознак: 1) вид злочину; 2) наявність колишньої судимості; 3) стать; 4) корисливо-насильницька спрямованість поведінки; 5) вік; 6) потреби; 7) навмисна вина; 8) особливості інтелектуальної, вольової, емоційної сфер;

9) жорстокість; 10) повторність учинення злочину; 11) освіта; 12) співучасть в організованій злочинній групі; 13) зайнятість; 14) індивідуальні умови життя винного; 15) інтереси; 16) сімейний стан; 17) ставлення до праці; 18) правовий нігілізм; 19) схильність до істерії; 20) розкаяння; 21) підмовництво; 22) брехливість; 23) спеціальний рецидив.

(ЗАВДАННЯ може бути використано і для аудиторного безмашинного контролю за успішністю студентів).

ЗАВДАННЯ 3. Ознайомтеся з наведеними фабулами кримінальних справ. Використовуючи кримінологічну типологію, обґрунтуйте тип особи злочинця.

1. Громадянин П. з 11 років почав тікати з дому, займався крадіжками продуктів і речей, у зв'язку з цим знаходився на профілактичному обліку в міліції. У 14 років його було притягнуто до кримінальної відповідальності за крадіжку з квартири. Після звільнення з колонії у перший же місяць разом з гр. Н., з яким познайомився під час відбуття покарання, гр. П. вчинив крадіжку і пограбування. Відбувши 5 років позбавлення волі, він влаштувався працювати на завод. В один із робочих днів він побив бригадира за те, що той обізвав його злочинцем, за що гр. П. було засуджено до 8 років позбавлення волі. У колонії він порушував режим, ухилявся від праці, брав участь у бійках з іншими засудженими, що встали на шлях виправлення.

2. Повертаючись додому з нічної зміни, гр. К. виявив на узбіччі дороги п'яного В., який спав. Громадянин К. витяг у нього з кишені гроші (150 грн.) і намагався зняти годинник, але був затриманий працівниками міліції. Громадянин К. раніше не судимий, за місцем роботи та мешкання

характеризувався позитивно.

3. Громадянин Д. убив свою жінку, труп розчленив, склав у валізу і вийшов з дому, але на вулиці його затримали працівники міліції. Слідством було встановлено, що гр. Д. неодноразово судимий за хуліганство, насильницький грабіж і розбій. Свого часу суд визнав його особливо небезпечним рецидивістом.

4. Громадянина С., який працював на заводі, було затримано на прохідній з набором гаєчних ключів. За це його було притягнуто до адміністративної відповідальності. Протягом року він двічі побував у витверезнику. До роботи ставився добре. Одного разу гр. С. побачив на території заводу кимось схований електродвигун і вирішив його вкрати. Електродвигун йому був потрібний для дачі. Під час крадіжки гр. С. було затримано працівниками охорони.

5. Колишній спортсмен (боксер) гр. Ж., побачивши, що двоє хлопців пристають до дівчини, зробив їм зауваження, на що останні відповіли нецензурною лайкою і своїх дій не припинили. Тоді він ударив одного з них в обличчя, той упав і головою вдарився об стіну будинку. На другий день у лікарні від отриманих тяжких тілесних ушкоджень він помер. Громадянин Ж, за місцем роботи і у побуті характеризувався позитивно, ніяких порушень громадського порядку не допускав і до відповідальності не притягався.

6. Громадянка М., мати трьох дітей, робітниця ательє пошиву жіночого плаття, під час примірки помітила, що замовниця вийшла з приміркою, залишивши там сумку. Користуючись її відсутністю, робітниця викрала гаманець із грошима. Громадянка М. на роботі характеризувалася позитивно, користувалася повагою у співробітників. Факт скоєння злочину пояснила тим, що хотіла пошити плаття своїй доньці до випускного вечора у школі, а грошей не мала.

ЗАВДАННЯ 4. Суд визнав винним і притяг до кримінальної відповідальності гр. О. за навмисне вбивство. Обставини справи такі: сусід засудженого зробив йому зауваження, щоб той припинив стукати у квартирі пізнього часу (було вже опівночі). Через те між ними виникла сварка. Після цього гр. О. зайшов у свою квартиру, взяв мисливську рушницю і пострілом впритул убив сусіда.

Громадянин О. до цієї події двічі притягався до кримінальної відповідальності за насильницькі злочини проти особи (навмисне тяжке тілесне ушкодження і особливо злісне хуліганство). Громадянин О. був жорстокого норову і відзначався підвищеною агресією до оточуючих, у конфліктних ситуаціях схилявся до використання насильства.

Яка домінуюча криміногенна мотивація характерна поведінці гр. О. ? До якого типу злочинців його можна віднести?

Література до теми:

1. Аванесов Г. А. *Криминология и социальная профилактика.* - М., 1980.
2. Антонян Ю. М. *Изучение личности преступника: Учебное пособие.* - М., 1982.

3. Ательцев С. Н. Личность преступника и проблемы криминологического анализа.- М., 2000.

4. Бародин А. С. Психологический профиль убийц. Пособие по криминальной психологии и криминалистике.-К.: Паливода А. В., 2001.-175 с.

5. Блувштейн Ю. Д. Понятие личности преступника // Сов. государство и право.- 1979.-№ 8.

6. Борисов С. Багровые хроники: Преступники и преступления.- М.: Книги «Искателя», 2004.-319 с.

7. Гвоздева Е. В. Типология преступников, совершивших уголовно наказуемое нарушение правил дорожного движения и эксплуатации транспортных средств// Российский следователь.- 2007.- №11.- С. 19-21.

8. Голіна В. В. Кримінологічні та кримінально-правові проблеми боротьби з бандитизмом: соціально-правове і кримінологічне дослідження: Монографія.- Харків: Регіон-інформ, 2004.-210 с.

9. Гримаймо В. Неоднорідне психічне ставлення особи до обставин вчиненого нею: загальна постановка проблеми // Підприємництво, господарство і право.-2007.-№ 5.-С. 137-142.

10. Губанова О. Особистість гвалтівника: щодо статі злочинця// Право України.- К., 2007.-№ 6.-С. 122-126.

М.Долгоев А.И. Социально-психологические аспекты преступности несовершеннолетних,-М., 1981.

12. Дубинин Н. ії., Карпец І.І., Кудрявцев В.Н. Генетика, поведение, ответственность.-М., 1989.

13. Емельянов В.П. Преступность несовершеннолетних с психическими аномалиями.-Саратов, 1980.

14. Жукова Т.В. Преступность и наркомания среди несовершеннолетних как внутренняя угроза национальной безопасности Российской Федерации // Российский следователь.- 2006.- № 4.- С. 34-35.

15. Зарубей В. Особливості особи іноземного злочинця як елемент криміналістичної характеристики // Право України.- К., 2007.- № 1 .- С. 90-93.

16. Игошев К.Е. Типология личности преступника и мотивация преступного поведения.- Горький, 1974.

17. Кримінологія: Практикум / Уклад. О. М. Джуржа, Г.І. Піщенко, О. Ф. Гіда.- К.: НАВСУ, 2003.- 56 с.

18. Круміна М. В. Причини та умови, що призводять до заподіяння смерті і тілесних ушкоджень з необережності // Право України.- 2006.-№ 4.-С. 78-81.

Тема 6. Проблеми кримінологічної віктимології та суїцидальної поведінки

Семінарські заняття – 1 година

Самостійна робота – 2 години

ПЛАН СЕМІНАРСЬКОГО ЗАНЯТТЯ

1. Поняття віктимології. Теоретичні питання виникнення та

становлення віктимології як науки.

2. Поняття віктимності та віктимізації. Жертва злочину, її «вина», відшкодування збитків. Зв'язок «злочинець-жертва» як відношення, ситуація, становище.

3. Поняття особи потерпілого та її кримінологічне значення.

4. Жертва і потерпілий від злочину, класифікація потерпілих від злочину. Жертва злочину «усвідомлюючи» і «неусвідомлюючи», «стійка» і «епізодична», «відкрита і потайна», «центральна і другорядна», «активна і пасивна».

Питання для самостійного вивчення

1. Поняття суїцидальної поведінки.
2. Проблеми суїциду в Україні та інших державах.
3. Механізм суїцидальної поведінки.
4. Проблема суїциду в практичній діяльності Обставини, що зумовлюють суїцидальну поведінку.

Література до теми:

1. Акімова Н. В. *Виктимологические аспекты преступлений, совершаемых в отношении сотрудников органов внутренних дел // Российский следователь.*- 2006.- № 1.- С. 32-36.

2. Амбрумова А. Г., *Предупреждение самоубийств: изучение и проведение предупредительных мер.*- М., 1980.

3. Волобує А. *Протидія легалізації майна, здобутого злочинним шляхом // Вісник прокуратури,*- 2003.- № 1.- С. 53-56.

4. Гоголева Л. Л., Женуптші В. И., Цибуленко Т. Д. *Вовлечение несовершеннолетних в поступную деятельность: Виктимологический аспект. Учебное пособие / КВШ МВД СССР им. Ф. З. Дзержинского.-К., 1991.*

5. Голіна В. *Соціальні умови активації осіб, які потерпіли від злочинів у захисті своїх прав та законних інтересів // Вісник Академії правових наук.-Харків, 2007.-№ 1.-С. 184-193.*

6. Гришко О. *До проблем віктимності осіб похилого віку при вчиненні проти них злочинів // Підприємництво, господарство і право.- К., 2007.-№ 1.-С. 105-109.*

7. Джужа О. М., Моїсєєв Є. М. *Проблема потерпілого від злочину (кримінологічний та психологічний аспекти): Навч. посіб.- К.: Укр. акад. внутр. справ, 1994.- 51 с.*

8. Джужа О. М., Моїсєєв Є. М. *Проблеми кримінальної віктимології (кримінологічний, психологічний та пенітенціарні аспекти): Монографія.- К.: НВТ «Правник».- Нац. акад. внутр. справ України, 1998.- 84 с.*

10. Джужа О. М., Моїсєєв Є. М., Василевич В. В. *Кримінологія. Альбом схем (загальна і особлива частини): Навчальний посібник / Під заг. ред. Джужа О. М.; НАВСУ.- К., 2000.*

11. Джужа О. М., Моїсєєв Є. М. *Попередження провокуючої (віктимної) поведінки потерпілого // Проблеми кримінальної віктимології.-К., 1994.*

12. Задорожний В. И. *Проблемы совершенствования организа-*

ционного и правового обеспечения виктимологической профилактики преступлений // Российский следователь.- 2006.- № 3.- С. 34-38.

13. Зелинский А. Ф. Криминология. Курс лекций.-Х., 1996.

Тема 7. Попередження злочинності. Теорія профілактики злочинності

Семінарські заняття – 0,5 години

Самостійна робота – 1 година

ПЛАН СЕМІНАРСЬКОГО ЗАНЯТТЯ

1. Поняття попередження злочинності. Місце попередження злочинності в системі заходів боротьби зі злочинністю.
2. Основні засади попередження злочинності як виду соціальної діяльності. Системний підхід в організації та здійсненні заходів попередження злочинності.
3. Класифікація заходів попередження злочинності за рівнем, характером, масштабом, моментом застосування, правовим регулюванням.
4. Співвідношення загально-соціального та спеціально-кримінологічного попередження.
5. Загальна і індивідуальна профілактика.
6. Правове регламентування профілактичної діяльності. Напрямки удосконалення законодавства про попередження злочинності.

Питання для самостійного вивчення

1. Програми боротьби зі злочинністю. Їх відмінність від планування профілактичної діяльності.
2. Поняття суб'єктів попередження злочинності, їх класифікація.
3. Профілактична діяльність місцевої державної адміністрації, а також органів місцевого та регіонального самоврядування.
4. Діяльність органів, внутрішніх справ по попередженню злочинності.
Роль органів прокуратури в профілактиці злочинів.
Попередження злочинів слідчим.
Діяльність суду по попередженню злочинів.
Профілактичні аспекти діяльності адвоката.
Роль та форми участі громадськості в попередженні злочинів.

ЗАВДАННЯ 5 Підсумки проведеного інтерв'ю зі ста керівниками господарчих органів і громадських організацій з питань щодо попередження корисливих злочинів у системі агропрому показали, що серед негативних явищ, які сприяють їх учиненню, значне місце займають такі обставини помилки у підборі кадрів - 3%; недоліки обліку та контролю за матеріальними цінностями - 15%; нераціональне використання відходів - 2%: недбайливе використання автотранспорту - 2,5%; недоліки контрольно-ревізійної роботи - 30%; недоліки організаційно-технічного забезпечення охорони державного та колективного майна - 68%; слаба ефективність роботи правоохоронних органів - 7%, інші

обставини - 6%.

Назвіть і обґрунтуйте найбільш криміногенні об'єкти, які породжують і сприяють корисливим злочинам у системі агропрому. Які методи попереджувального діяння можуть бути використані?

ЗАВДАННЯ 6. Вирішальну роль у безпосередньому формуванні особи неповнолітніх, які в певних ситуаціях можуть учинити злочин, відіграють такі криміногенні обставини: негативний вплив у сім'ї; негативний вплив оточуючого середовища; підбурення з боку дорослих злочинців; тривала відсутність певних занять у неповнолітніх, які залишили навчання; бездоглядність; недоліки навчально-виховної роботи; недоліки в організації працевлаштування і виховання у трудових колективах; недоліки в організації дозвілля; недоліки правового виховання; недоліки діяльності правоохоронних органів тощо.

Відомо, що початок злочинного шляху у підлітків, як звичайно, зумовлюється одночасно чи послідовно дією криміногенного набору з трьох - п'яти криміногенних об'єктів.

Складіть ці криміногенні набори.

ЗАВДАННЯ 7. Вивченням кримінальних справ по навмисних убивствах і тяжких тілесних ушкодженнях встановлено тісний взаємозв'язок між цими злочинами і двома такими різновидами конкретної життєвої ситуації:

а) одноразовий конфлікт злочинця зі знайомими, родичами, друзями, членами сім'ї (відповідно 46,8% і 35%);

б) стала криміногенна ситуація, що характеризується високим напруженням між особистих відносин (відповідно 68% і 42,2%), пов'язаних з алкоголізацією особи злочинця, попередньою судимістю, віктимною поведінкою потерпілих, невтручанням органів влади і правоохоронних органів та ін.

Які заходи можуть бути вами запропоновані для розробки комплексу перспективних заходів попередження навмисних убивств і тяжких тілесних ушкоджень?

ЗАВДАННЯ 8. За даними дослідження, алкогольне обтяження як криміногенна властивість особи досить висока серед убивць і осіб, що вчинили тяжке тілесне ушкодження (відповідно 77,1% і 68,9%).

Який якісний показник криміногенності особи наведений у даному прикладі? Які ще кількісно-якісні показники криміногенного об'єкта ви знаєте?

ЗАВДАННЯ 9. Визначте суб'єкти, для яких попередження злочинності є:

- основною або однією з основних функцій;
- однією з функцій у межах організаційно-управлінської діяльності;
- однією з функцій у межах правоохоронної діяльності;
- однією з функцій у межах державного управління та іншої загально соціальної діяльності або її супутнім наслідком;
- неформальною реалізацією громадського обов'язку.

ЗАВДАННЯ 10. У систему суб'єктів попередження злочинності у великому місті були включені й такі органи, установи та організації, як: міські лікарні, друкарні, інформаційне бюро УВС МВС України, органи реєстрації актів громадського стану (РАГС), нотаріальні контори та ін.

Представники інформаційного бюро УВС МВС, органів РАГС, лікарні просили виключити їх з цього переліку, оскільки попередження злочинності взагалі не входить до їх функцій.

Обґрунтуйте цю заяву. Кого можна вважати суб'єктом попередження злочинності? Назвіть основні ознаки суб'єкта спеціально-кримінологічного попередження злочинності.

ЗАВДАННЯ 11. Для запобігання масових розкрадань на одному з підприємств адміністрація разом із профспілковою організацією встановила порядок, згідно з яким кожний робітник при необхідності може отримати для своєї сім'ї безкоштовно продукцію цього підприємства. Також було організоване дворазове і триразове харчування для робітників у денну та нічну зміни, побудовані дитячі садки, санаторії, спорткомплекси тощо.

Через деякий час склалася обстановка, яка дозволила профспілковій організації поставити питання перед адміністрацією про скасування огляду робітників і службовців, оскільки вже кілька, років не було вчинено жодного розкрадання.

Який за класифікацією конкретний метод попереджувального діяння був використаний? Які методи попереджувального діяння ви знаєте? Наведіть декілька прикладів,

ЗАВДАННЯ 12. До районного комплексного плану боротьби зі злочинністю були запропоновані такі попереджувальні заходи.

1. Органам міліції не прописувати осіб, які мають судимість за вчинення тяжких злочинів.

2. Поставити всіх осіб, звільнених з місць позбавлення волі, на профілактичний облік.

3. Поліпшити виховну й культурно-масову роботу серед школярів старших класів.

4. Заборонити приймати на роботу осіб, які мають судимість за вчинення тяжких злочинів.

5. Удосконалювати пропускну систему на підприємствах з метою здійснення постійного контролю за часом

приходу, перебування на роботі та її залишення працівниками.

6. Усіх хворих на алкоголізм і наркоманію притягти до відповідальності.

7. Відновити і розширити мережу громадських формувань для участі в охороні правопорядку і профілактичній роботі.

8. Вивчити стан і поширеність дитячої бездоглядності та безпритульності, а також криміногенний вплив злочинного елемента на підлітків і способи втягнення неповнолітніх у злочинні групи.

9. Розробити правові та організаційні основи, виявлення, обліку, обстеження та лікування осіб, що мають залежність від алкоголю.

10. Розробити і здійснити запобіжні заходи щодо певного виключення проникнення корупції, організованої злочинності у правоохоронні та інші владні структури.

Ознайомтеся з цими пропозиціями і заходами. Які з них не відповідають вимогам законності, обґрунтованості, реальності, комплексності та конкретності? (При вирішенні Завдання необхідно використовувати законодавчі акти).

ЗАВДАННЯ 13. Чи правильно названі вимоги, які пред'являються до заходів попередження злочинів:

відомчість, універсальність, законність, ефективність, економічна доцільність, докорінність, конкретність, реальність, гуманність, гласність, комплексність, цілеспрямованість?

ЗАВДАННЯ 14. У кожній виправно-трудовай установі необхідно здійснити заходи протидії професіоналізації і консолідації злочинців, особливо осіб, що відбувають покарання за насильницькі та корисливі злочини, а також серед жінок і молоді.

У чому сутність попереджувального методу руйнування кримінальної субкультури? Яким вимогам повинні відповідати заходи реалізації цього методу?

ЗАВДАННЯ 15. Випишіть із відповідних розділів Комплексної цільової програми боротьби зі злочинністю на 1996-2000 роки (чи інших державних програм) декілька конкретних заходів щодо науково-методичного, інформаційного, правового, фінансового, матеріально-технічного та кадрового забезпечення вирішення проблем боротьби зі злочинністю.

ЗАВДАННЯ 16. Назвіть і обґрунтуйте правові джерела спеціально-кримінологічного попередження злочинності в Україні.

ЗАВДАННЯ 17. Випишіть із Кримінального кодексу України статті, в диспозиції яких безпосередньо вказані ознаки віктимної поведінки потерпілих.

Література до теми:

1. Аванесов Г. А. *Криминология и организация предупреждения преступлений*, - М., 1995.
2. Аванесов Г. А. *Криминология и социальная профилактика*. - М., 1980.
3. Блажківський Є. *Актуальні питання боротьби зі злочинністю (Ситуація в Києві) // Вісник прокуратури*. - К., 2007. - № 3. - С. 23-27.
4. Блузштейн Ю. Д. *Предупреждение преступлений*. - Минск, 1980.
5. *Боротьба з відмиванням коштів: правовий, організаційний та практичний аспекти / Держ. комітет фінансового моніторингу України.*

Ін-т законодавства ВР України; С. Г. Гуржій, О. Л. Копиленко, Я. В. Янушевич, О. Ю. Феценко, А. Т. Ковальчук; Ред. М. Я. Азарова.- К.: Парламентське вид-во, 2005.- 215 с.

6. Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика): Науково-практич. журнал. № 11/2005/ МНДЦ з проблем БОЗ.-К., 2005.-231 с.

7. Боротьба зі злочинністю у сфері підприємницької діяльності (кримінально-правові, кримінологічні, кримінально-процесуальні та криміналістичні проблеми) / НАН України; Ін-т держ. права ім. В. М. Корецького; Ін-т вивч. проблем злочинності АГІН України.- Х.: Право, 2001.-262 с.

8. Быргэу М. М. Организация профилактики преступлений органами внутренних дел: концептуальные основы, практика, перспективы совершенствования (опыт Республики Молдова): Монография / МВД Украины. НУВД; Под общ. ред. А. М. Бандурки.- Х.: Изд-во НУВД, 2004.-253 с.

9. Гуславський В. С. Співробітництво у правоохоронній сфері: Україна та Співдружність Незалежних Держав: Монографія / МВС України. ХУВС; За ред. О. М. Бандурки.- Х.: ХУВС, 2005.- 364 с.

10. Закон України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» від 22 червня 2000 року № 1835-III // Відомості Верховної Ради України.- 2000.- № 40.- Ст. 338.

11. Зеленецький В. С. Предупреждение преступлений следователем.-Х., 1975.

12. Зелинский А. Ф. Криминология. Курс лекций.-Х., 1996.

13. Ключев О. Загальнотеоретичний аналіз видів профілактичної діяльності на місцевому рівні // Право і безпека.- 2004.- № 3.- С. 58.

14. Ключев О. Розмежування запобіжної і профілактичної діяльності органів внутрішніх справ // Право України.- К., 2005.- № 3.- С. 98-101.

15. Коноваленко О. О. Особа злочинця корисливо-насильницької спрямованості: кримінологічна характеристика і типологія // Право України.- 2006.- № 4.- С 75-77.

16. Кривощекова И. Преступления, о которых не знает статистика. О латентной преступности, которая не получила отражения в уголовной статистике // Экономика и жизнь.- 1990- № 1.

17. Криминология / Под ред. Н. Ф. Кузнецовой, Г. М. Миньковско-го.-М., 1998.

18. Криминология. Учебник для юридических вузов / Под общ. ред. д-ра юрид. наук, профессора А. И. Долговой.- М., 1999.

19. Лекарь А. Г. Профилактика преступлений.-М., 1972.

20. Литвак О. М. Злочинність, її причини та профілактика.- К., 1997.

21. Лозовицкая Г. П. О некоторых криминологических и уголовно-правовых проблемах борьбы с посягательствами, совершенными в составе организованных групп и преступных сообществ, на участников правосудия // Российский следователь.- 2006.- № 2.- С. 36—40.

Тема 8. Методика кримінологічних досліджень

Семінарські заняття – 0,5 години

Самостійна робота – 1 година

ПЛАН СЕМІНАРСЬКОГО ЗАНЯТТЯ

1. Поняття методології та основні характеристики методологічного підходу в кримінології. Системний підхід у вивченні злочинності, її причин, попереджувальній діяльності.

1. Поняття методу та методик досліджень.

2. Загальна характеристика методик, які застосовуються в кримінології.

3. Застосування правової та інших галузей статистики в кримінології.

4. Застосування правової та інших галузей статистики в кримінології.

Питання для самостійного вивчення

1. Соціологічні методи та їх використання в кримінологічних дослідженнях:

анкетування, інтерв'ю, безпосереднє спостереження, контент-аналітичні дослідження (на прикладі вивчення кримінальних справ).

2. Психологічні та логіко-математичні методи.

3. Конкретне кримінологічне дослідження на окремому об'єкті чи конкретній території, його організація та порядок проведення. Програма та план дослідження.

ЗАВДАННЯ 1. Складіть план-програму кримінологічного вивчення причин та умов скоєння господарських злочинів у районі.

ЗАВДАННЯ 2. Складіть план-програму кримінологічного вивчення причин та умов корисливих службових злочинів і заходів щодо їх попередження в районі.

ЗАВДАННЯ 3. Об'єктом кримінологічного дослідження обране крупне промислове підприємство, на якому встановлено зростання злочинності.

Складіть схему плану-програми наступного вивчення злочинності на цьому об'єкті.

ЗАВДАННЯ 4. Розробіть проект анкети для опитування громадської думки про причини та умови скоєння службових корисливих злочинів.

ЗАВДАННЯ 5. Вивчається роль пияцтва у злочинах на автотранспорті. Якою повинна бути кількість спостережень (кількість вибірки), щоб їх результати з вірогідністю у 96,4% відхилялися не більш як на 4.% від відповідних показників у країні, коли відомо, що 40% автоаварій скоюються водіями у нетверезому стані?

ЗАВДАННЯ 6. Якою повинна бути вибірка при визначенні частки засуджених за тяжкі насильницькі злочини, щоб допустима помилка репрезентативності не перевищувала $\pm 3\%$? Приблизна питома вага цих злочинів по країні складає 10%.

ЗАВДАННЯ 7. Вивчаючи особистість неповнолітніх правопорушників, дослідники встановили, що близько 20% із них виховувались у неповних сім'ях (без одного чи двох батьків). Чи достатньо цих даних для висновку про те, що неповна сім'я є одним із криміногенних факторів формування особи злочинця? Що являє собою контрольна група і яким вимогам вона повинна відповідати за таких умов?

ЗАВДАННЯ 8. Для вивчення процесу соціальної адаптації осіб, звільнених з місць позбавлення волі, вибірково було вивчено 300 осіб.

Визначте можливу помилку репрезентативності такого обслідування, коли відомо, що протягом року після звільнення близько 20% звільнених знову скоюють злочин.

ЗАВДАННЯ 9. Розробіть анкету для визначення рівня економіко-правової свідомості неповнолітніх.

ЗАВДАННЯ 10. Складіть анкету для стандартизованого інтерв'ю по вивченню громадської думки про заходи щодо боротьби з економічною злочинністю в державі.

ЗАВДАННЯ 11. Визначте з наведеного нижче переліку, від чого залежить величина помилки вибірки:

1) способу відбору; 2) кількості одиниць, узятих для вибірки; 3) величини заданої помилки репрезентативності; 4) однорідності середовища, з якого проведена вибірка; 5) організації вибіркового дослідження; 6) способів, обробки даних.

ЗАВДАННЯ 12. Які з наведених помилок можуть бути наявні при проведенні вибіркового дослідження: 1) реєстрації; 2) репрезентативності; 3) систематичності; 4) випадковості.

ЗАВДАННЯ 13. Укажіть умови, яких необхідно дотримуватися при проведенні вибіркового дослідження:

1) вибірка проводиться лише з кількості одиниць сукупності більше ніж 1000; 2) кожна одиниця сукупності повинна мати рівні шанси потрапити до вибірки; 3) помилка репрезентативності повинна мати мінімальний розмір;

4) вибірка не може бути меншою, ніж 20% генеральної сукупності; 5) вибірка повинна робитися лише з однорідної сукупності явищ.

ЗАВДАННЯ 14. Які психологічні методи можуть бути використані при розробці плану-програми індивідуальної профілактики злочинності стосовно неповнолітніх?

Дайте обґрунтовану відповідь.

ЗАВДАННЯ 15. Назвіть методи економічного аналізу господарських злочинів, дайте їм характеристику і оцініть їх ефективність для розслідування і попередження таких видів злочинів.

ЗАВДАННЯ 16. Які статистичні, математичні та кримінологічні методи застосовуються для прогнозування розвитку злочинності?

Назвіть і охарактеризуйте їх з точки зору вірогідності.

ЗАВДАННЯ 17. Які відомості і з яких джерел потрібно отримати для вивчення рівня, динаміки, структури, причин та умов злочинності на окремому об'єкті? Дайте обґрунтовану відповідь.

ЗАВДАННЯ 18. Назвіть способи відбору одиниць сукупності для вибіркового дослідження. Обґрунтуйте, який спосіб відбору дає більш репрезентативні дані.

ЗАВДАННЯ 19. У яких випадках і при вивченні яких проблем можливе застосування методів спостереження та експерименту при проведенні кримінологічних досліджень?

ЗАВДАННЯ 20. Які дані і від яких органів треба отримати для проведення кримінологічного дослідження зловживань у сфері приватизації?

ЗАВДАННЯ 21. Які дані і з яких джерел потрібно отримати, щоб зробити вірогідну оцінку збитків

Література до теми:

1. Вицин С.У. *Моделирование в криминологии: Учебное пособие.*- М., 1973.
2. Зелінський О.Ф. *Криминологія: Методика криминологічних досліджень.*- Х., 1992.
3. Ательцев С. Н. *Личность преступника и проблемы криминологического анализа.*- М., 2000.
4. Бароли А. С. *Психологический профиль убийц. Пособие по криминальной психологии и криминалистике.*- К.: Паливода А. В., 2001.-175 с.
5. Блуштейн Ю. Д. *Понятие личности преступника // Сов. государство и право.*- 1979.-№ 8.
6. Борисов С. *Багровыю хроники: Преступники и преступления.*- М.: Книги «Искателя», 2004.-319 с.
7. Гвоздеа Е. В. *Типология преступников, совершивших уголовнонаказуемое нарушение правил дорожного движения и эксплуатации транспортных средств// Российский следователь.*- 2007.- №11.- С. 19-21.

Модуль № IV, 7 семестр, II чверть (11...20 тиждень)

Тема 9. Кримінальна статистика та її застосування у практичній діяльності. Кримінологічне прогнозування та планування заходів протидії злочинності.

Семінарські заняття – 1 година
Самостійна робота – 2 години

ПЛАН СЕМІНАРСЬКОГО ЗАНЯТТЯ

1. Поняття кримінальної статистики та її зв'язок із загальною теорією статистики. Статистичне спостереження, його види, способи, форми і методи.
2. Аналіз матеріалів кримінальної статистики і їх використання в практичній діяльності.
3. Прогнозування як одна із функцій кримінології. Поняття кримінологічного прогнозування та кримінологічного прогнозу.
4. Цілі, завдання та практичне знання кримінологічного прогнозування. Види кримінологічного прогнозування (довгострокове, середньострокове, короткострокове). Методи кримінологічного прогнозування (екстраполяції, моделювання, експертних оцінок).

Питання для самостійного вивчення

1. Поняття кримінологічного планування заходів боротьби зі злочинністю.
2. Цілі, завдання, види та методи кримінологічного планування.
3. Структура кримінологічного плану. Комплексне планування заходів боротьби зі злочинністю.

Література до теми:

1. Закон України «Про державну статистику» № 1922-III в редакції від 13 липня 2000 р.
2. Зелинский А. Ф. Криминология.-Х., 2000.
3. Иванов Л. О. Предмет моральной статистики в историческом аспекте // Сов. государство и право.- 1990,- № 4.
4. Иншаков С. М. Криминология. Учебник.- М., 2000.
5. Інструкція про єдиний облік злочинів та Інструкція про порядок заповнення документів первинного обліку злочинів, осіб, які їх вчинили, руху кримінальних справ (затверджені наказом Генеральної прокуратури України від 26 березня 2002 р. № 84, Служби безпеки України від 26 березня 2002 р., № 293, Державної податкової адміністрації України від 26 березня 2002 р. № 126, Міністерства юстиції України від 26 березня 2002 р. № 18/5).
6. Кальман А. Г., Христич И. А. Правовая статистика. Учебное пособие.-Харьков, 1998.
7. Камлик М. І. Правовая статистика. Навч. посібник.- К.: Атіка,

2004.- 240 с.

10. Криминология / Под ред. Кузнецовой Н. Ф., Миньковского Г. М.- М., 1998.

11. Криминология. Учебник для юридических вузов / Под общ. ред. д-ра юрид. наук, профессора А. И. Долговой.- М., 1999.

12. Криминология: Учебник I Под ред. акад. В. Н. Кудрявцева, проф. В. Е. Эминова.- 2-е изд. перераб. и доп.,- М., 2000.

13. Кузьмичева С. К. Обработка и анализ материалов уголовной статистики.- Горький, 1974.

14. Литвак О. Наукове дослідження правових засобів прокурорського нагляду за додержанням і застосуванням законів // Право України.-К., 2005.-№ 4.

15. Литвак О. М. Злочинність, її причини та профілактика.- К., 3997.

16. Лунеев В. В. Юридическая статистика. Учебник.- М, 1999.

17. Олійник О. Державна інформаційна політика та інформаційна безпека України: політико-правові аспекти // Право України.- К., 2005.-№5.

18. Остроумов С. С. Советская судебная статистика.- М, 1976.

19. Правова статистика. Курс лекцій. Загальна та Особлива частини / Александров Ю. В., Гринчак В. М, Джужа О. М. та ін.; За заг. ред. Джужа О. М.; НАВСУ.- К., 2000.

20. Правова статистика: Підручник / Моїсєєв Є. М., Джужа О. М., Василевич В. В. та ін.; За заг. ред. професора О. М. Джужа.- К.: Атіка, 2008.

Тема 10. Кримінологічне прогнозування та планування заходів протидії злочинності

Семінарські заняття – 0,5 години

Самостійна робота – 2 години

ПЛАН СЕМІНАРСЬКОГО ЗАНЯТТЯ

1. Поняття кримінологічного прогнозування. Його завдання, види і методи.
2. Поняття, мета, завдання і значення планування заходів боротьби зі злочинністю.
3. Види і методи кримінологічного планування.
4. Поняття, види і форми взаємодії суб'єктів профілактики злочинів.

Питання для самостійного вивчення

1. Методи кримінологічного прогнозування (екстраполяції, моделювання, експертних оцінок).
2. Структура кримінологічного плану.
3. Комплексне планування заходів боротьби зі злочинністю.

Література до теми:

1. Гайдай В. Я. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності підрозділів карного розшуку щодо попередження та розкриття шахрайства // Луганський держ. університет внутрішніх справ / Спеціальний випуск.-Луганськ, 2007.-№ 1,ч. 1.-С. 181-190.
2. Горяинов К. К., Кондратюк Л. В. Проблемы прогнозирования преступности в региональном разрезе. // Вопросы борьбы с преступностью.-М., 1983. Вып. 39.
3. Добродумов П. Антикорупційна політика як функція держави // Підприємництво, господарство і право.- 2007.- № 9.- С. 54-59.
4. Закалюк А.П. Прогнозирование и предупреждение индивидуального преступного поведения.-М., 1986.
5. Ключев М. М. Прикладні аспекти формування змісту і структури програми запобігання злочинності // Проблеми транспортної галузі та удосконалення транспортного законодавства: Матеріали Всеукр. на ук.-практ. копф.- Одеса, 2007.- С. 56-58.
6. Литвак О. М. Державний вплив на злочинність.- К., 2000.
7. Меморандум про взаєморозуміння між Міністерством України у справах сім'ї, дітей та молоді та Агентством США з міжнародного розвитку про співробітництво в реалізації проектів з подолання торгівлі людьми // Офіційний вісник України.- 2007.- № 51: Підпис. 10 грудня 2004 р.-Ст. 2088.
8. Меморандум про співробітництво між Генеральною прокуратурою України і Генеральною прокуратурою Федеративної Республіки Бразилія у боротьбі з транснаціональною злочинністю // Офіційний вісник України,- 2007.- № 2: Підпис. 14 грудня 2006 р.- Ст. 89.
9. Организованная преступность и борьба с ней (отечественный и зарубежный опыт): Библиографический указатель / Академия управления МВД России.- М., 2004.- 87 с.
10. Организованная преступность как объект криминологического исследования // Российский следователь.- 2006.- № 3.- С. 27-29.
11. Підготовка інформаційно-аналітичних документів в органах внутрішніх справ України / МВС України. НАВСУ; П. П. Підюков, В. Д. Сущенко, О. А. Лупало, П. Я. Кондратьєв, М. О. Свірін, Л. М. Шестопалова, В. Ю. Котляр, І. Б. Шкутько; За заг. ред. Я. Ю. Кондратьєва.-К, 2005.- 87 с.

Тема 11. Кримінологічна характеристика та профілактика організованої злочинності

Семінарські заняття – 1 година
Самостійна робота – 1 година

ПЛАН СЕМІНАРСЬКОГО ЗАНЯТТЯ

1. Поняття організованої злочинності, її основні ознаки. Відмінність організованої злочинності від групової та професійної злочинності.
2. Суспільна небезпечність організованої злочинності: економічний,

політичний, соціальний та інші аспекти.

3. Стан, структура та основні тенденції, розвитку організованої злочинності в Україні.

4. Причини організованої злочинності, її зв'язок з тіньовою економікою.

5. Проблеми боротьби з організованою злочинністю.

Питання для самостійного вивчення

1. Кримінально-правові заходи боротьби з організованою злочинністю.

2. Вдосконалення кримінального законодавства з питань боротьби з організованою злочинністю.

Література до теми:

1. Гуров А. И. Криминальный профессионализм // Человек и закон.-1990.-№ 9.

2. Гуров А. И. Профессиональная преступность: прошлое и настоящее.-М., 1990.

3. Зелинский А. Ф. Криминология.-Харьков, 2000.

4. Конвенція про кіберзлочинність // Офіційний вісник України.- 2007.- № 65: Підпис. 23 листопада 2001 р.- Ст. 2535.

5. Кравченко Ю. Ф. Міліція України.- К.: Генеза, 1999.- 432 с.

6. Криминология /Под ред. В. М. Бурлакова, В. П. Сальникова.- СПб., 3 998.

7. Криминология / Под редакцией Кузнецовой Н. Ф., Миньковского Г. М.-М.: Изд-во МГУ, 3998.

8. Криминология. Учебник для юридических вузов / Под общей редакцией докт. юрид. наук, проф. А. И. Долговой.- М.: Издательская группа НОРМА-ИНФРА-М, 1999.- 784 с.

9. Криминология: приглашение к дискуссии: Монография / Авт. кол.: А. В. Беляба, З. В. Виленская, З. А. Дидоренко, Б. Г. Розовский.- Луганск: РИО ЛИВД, 2000.- 318с.

10. Криминология: Учебник / Под ред. акад. В. Н. Кудрявцева, проф. В. Е. Эминова.- 4-е изд. перераб. и доп.- М.: Юрист, 2006.- 678 с.

11. Криминологія і профілактика злочинів. Курс лекцій у 2-х кн. Особлива частина / Александров Ю. В., Гаврилишин А. П., Джужа О. М. та Ін. / За заг. ред. Джужа О. М.- К.: Національна академія внутрішніх справ України, 2000,- 201 с.

12. Криминологія. Спеціалізований курс лекцій зі схемами (Загальна та Особлива частини): Навчальний посібник / За заг. ред. О. М. Джужа.- К.: Атіка, 2001.- 368 с.

13. Решетова Н., Буркоеская В. Квалификация организованных форм террористической деятельности // Законность- 2007.- № 6.- С. 16-20.

14. Чабанная Е. П., Данишова Е. В. Преступность в сфере оборота земли (криминологический аспект) // Российский следователь.- 2007.- № 2.-С. 24-26.

**Тема 12. Кримінологічна характеристика та профілактика
злочинності неповнолітніх**

Семінарські заняття – 1 година

Самостійна робота – 1 година

ПЛАН СЕМІНАРСЬКОГО ЗАНЯТТЯ

1. Поняття злочинності неповнолітніх та її кримінологічна характеристика.
2. Причини та умови злочинів неповнолітніх. Несприятливі умови життя та виховання неповнолітніх у системі причин злочинності неповнолітніх.
3. Кримінологічна характеристика особистості неповнолітнього злочинця.
4. Загальнодержавні та спеціальні заходи профілактики злочинності неповнолітніх.

Питання для самостійного вивчення

1. Характеристика діючої системи попередження злочинності неповнолітніх та проблеми її удосконалення.
2. Особливості злочинності молоді, її попередження.
3. Групова злочинність неповнолітніх та її характеристика
4. Роль правоохоронних органів у запобіганні злочинам неповнолітніх.

Література до теми:

1. Абросімова Ю. А. Кримінально-психологічні особливості злочинності неповнолітніх на загальному та регіональному рівнях // *Часопис Київського університету права.* - 2007.- № 1.- С. 156-162.

2. Анатолієва О. Протидія злочинності неповнолітніх в УСРР (1920-1930): теоретико-правовий аспект // *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України,* - 2004.- № 2- С. 156.

3. Бааль Н. Б. Политический экстремизм молодежи как острейшая проблема современной России // *Российский следователь.* - 2007.- № 7.-С. 26-28.

4. Бугера О. Проблеми використання засобів масової інформації для запобігання злочинності неповнолітніх // *Право України.* - 2007.- №4.-С. 115-118.

5. Герасименко Я. В. Особливості детермінації злочинної поведінки неповнолітніх // *Науковий вісник Київського національного університету внутрішніх справ.* -2006.-№ 2.- С. 130-134.

6. Гоголева Л. Ті, Женунтип В. И., Цибуленко Т. Д. Вовлечение несовершеннолетних в преступную деятельность: Виктимологический аспект. Учебное пособие.-К.: КВШ МВД, 1993.

7. Гуляева К. Ю. Агрессивность и ее особенности в подростковом возрасте // *Вестник Московского университета МВД России.* - 2007.- №3.-С. 68-72.

8.Дубчак Л. С. Удосконалення діяльності навчальних закладів щодо запобігання злочинності неповнолітніх в Україні: Автореф. дис.... канд. юрид. наук (12.00.08) // Академія адвокатури України.- К., 2007 р.-20 с.

9.Закон України «Про внесення змін і доповнень до КК і КПК України та до Положення про комісії в справах неповнолітніх України» від 23 грудня 1993 р.

10. Закон України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей» від 24 січня 1995 р. (зі змінами та доповненнями від 07.02.2007 р. № 609-У).

11. Закон України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» від 5 лютого 1993 р.

12. Закон України «Про захист суспільної моралі» від 20 листопада 2003 р. № 1296-IV.

13. Закон України «Про попередження насильства в сім'ї» від 14.11.2001р.

14. Кальченко Т. Л. Запобігання злочинності неповнолітніх в Україні спеціальними органами та установами. Автореф. дис. ... канд. юрид. наук.- К., 2004.

15. Комлев Н. Ю. Подростково-молодежный наркотизм// Вестник Московского университета МВД России.-2007.-№ 1.-С. 122-124.

16. Литвак О. М. Державний вплив на злочинність.- К., 2000.

17. Литвак О. М. Злочинність, її причини та профілактика- К., 1997.

18. Миллер А. И. Противоправное поведение несовершеннолетних (генезис и ранняя профилактика).-К., 1985.- С. 112.

19. Наказ №384 від 13 червня 1996 р. «Про затвердження Положення про приймальники-розподільники для неповнолітніх органів внутрішніх справ.-К., 1996.

20. Неформальные группы с антиобщественной направленностью / А. Н. Ильяшенко, В. В. Хатуева// Российский следователь.- 2007.- № 11.-С. 21-24.

Тема 13. Кримінологічна характеристика та профілактика рецидивної злочинності

Семінарські заняття – 0,5 години
Самостійна робота – 2 години

ПЛАН СЕМІНАРСЬКОГО ЗАНЯТТЯ

1. Поняття рецидивної злочинності, її кримінологічна характеристика.
2. Суспільна небезпека рецидиву злочинів, його зв'язок зі злочинністю неповнолітніх та професійною злочинністю.
3. Причини та умови рецидивної злочинності.
4. Характеристика діючої системи профілактики рецидивної злочинності та проблеми її удосконалення.

Питання для самостійного вивчення

1. Відмежування кримінологічного (фактичного) і кримінально-правового (легального) рецидиву злочинів.
2. Роль правоохоронних органів у протидії рецидивній злочинності.

Література до теми:

1. Алексеев А. И., Солопанов Ю. В. Профилактика рецидива преступлений.-М., 1980.
2. Бринзанська О. В. Правосуддя як об'єкт злочинів, що посягають на діяльність установ кримінально-виконавчої системи // Держава і право.- К., 2007.- Вин. 35.- С. 506-513.
3. Будз В. Визначення поняття особистості жінки-рецидивістки: деякі проблеми//Право України.-2006.-№ 10.-С. 100-104.
4. Весельський В. К., Пясковський В. В., Сербія М. М. Розслідування злочинів, вчинених засудженими у місцях позбавлення волі: Навч. посібник-К.: КНТ, 2008.- 196 с.
5. Договір між Державним департаментом України з питань виконання покарань та Швейцарською агенцією з розвитку та співробітництва за проектом «Жінки та матері з дітьми у в'язницях» (етап I з 1 червня 2000 // Офіційний вісник України.- 2008.- № 6: Підпис. 18 грудня 2007 р.-Ст. 170.
6. Договір між Україною та Корейською Народно-Демократичною республікою про передачу осіб, засуджених до позбавлення волі, для відбування покарання // Офіційний вісник України.- 2007.- № 65: Підпис. 12 листопада 2004 р.- Ст. 2534.
7. Закон України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі» від 1995 р.
8. Зелинский Л. Ф. Криминология.- Харьков, 2000.
9. Знаменский А. Ф. Рецидив преступлений и личность рецидивиста.-Волгоград, 1980.
10. Иванов Ю. Ф., Джужа О. М. Криминология: Навч. посіб.- К.: Вид. ПАЛИВОДА А. В., 2006.- 264 с.
11. Козлов П. П., Нікітін Ю. В., Стрелков77. О. Режим виконання кримінальних покарань: Монографія.- К.: КНТ, 2008.- 272 с.
12. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України.- 4-те вид., перероб. та допов. / За ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка.- К.: Юридична думка, 2007.- 1184 с.
13. Неоісивець О. М. Соціально-правові проблеми праці засуджених та їх працевлаштування після звільнення з місць позбавлення волі // Науковий вісник Київського національного університету внутрішніх справ.- 2006- № 6.- С. 44-50.
14. Полянський Е. Механизм противодействия рецидивной преступности в США // Юридический вестник.- 2007.- № 1.- С. 67-72.
15. Попов В. И. Особо опасный рецидив: криминологический и уголовно-правовой аспекты: Учебное пособие.- М., 1996.
16. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Комплексної програми профілактики правопорушень на 2007-2009 роки»

від 20 грудня 2006 р. № 1767.

17. Соцький Ю. Організаційно-правові засади суспільно корисної праці осіб, засуджених до позбавлення волі // *Право України*. - 2007. - №4. - С. 133-136.

18. Тирский В. В. и др. *Предупреждение рецидива преступлений*. - Томск, 1990.

19. Указ Президента України «Про додаткові заходи щодо поліпшення діяльності органів внутрішніх справ та громадських формувань з охорони громадського порядку» від 16 червня 1999 року № 650/99.

Тема 14. Кримінологічна характеристика та профілактика корупційної злочинності

Семінарські заняття – 1 година

Самостійна робота – 2 години

ПЛАН СЕМІНАРСЬКОГО ЗАНЯТТЯ

1. Поняття корупції та корупційних злочинів.
2. Кримінологічна характеристика корупційної злочинності та особи корупціонера.
3. Детермінанти корупційної злочинності.
4. Засоби протидії корупційній злочинності.

Питання для самостійного вивчення

1. Суб'єкти та принципи протидії корупції.
2. Боротьба з організованою злочинністю і корупцією(теорія і практика)

Література до теми:

1. Конституція України. – Х.: ТОВ «Одісей», 2007. – 48 с.
2. Кримінальний кодекс України. - Х.: ТОВ «Одісей», 2007. – 256 с.
3. Звернення Верховної Ради України до Конгресу Сполучених Штатів Америки // *Голос України*. – 2006. - 19 жовтня.
4. Бородин С.В. *Борьба с преступностью: теоретическая модель комплексной программы*. - Москва, 1990. - С. 60.
5. Мельник Н., Хавронюк Н. "эпидемия" должностных преступлений на Украине: причины и следствия // *Юридическая практика*. - 1996. - № 15-16.
6. Привалов Ю., Сапелкин Ю. *Цена коррупции* // *Зеркало недели*. - 1999. -27 ноября.
7. *Кримінальне право України: Особлива частина: Підручник* - Київ: Юрінком Інтер, 2002. - С. 565.
8. Люїс Ф. *Світове явище* // *Кур'єр ЮНЕСКО (корупція)*. - 1996, серпень - С. 5.
9. Мельник М. *Корупція: проблема визначення сутності і поняття* // *Вісник Академії правових наук*. - 1997. - № 3. - С. 76 - 86.

10. Пионтковский А.А., Меньшагин В.Д., Чхиквадзе В.М. Курс советского уголовного права. Особенная часть. - М.: Госюриздат, 1959. - Т. 2. - С.9.
11. Светлов О.Я. Борьба с службовыми злочинами. - Київ: Знання, 1976. - С. 34.
12. Кожевников М В История советского суда - Москва: Юридическое изд-во Министерства юстиции СССР, 1948. - С. 89-90.
13. Кучерявый Н. П. Ответственность за взяточничество по советскому уголовному праву. - Москва: Госюриздат. 1957. - С. 64.
14. Дурманов Н. Д. Уголовная ответственность за взяточничество по действующему советскому законодательству // Проблемы социалистического права. - Москва: Юриздат, - Сб.2. - С. 26.
15. Светлов А. Я. Ответственность за должностные преступления. - Киев: Наукова думка, 1978. - С. 241.
16. Дудоров О.О. Проблемні питання кримінальної відповідальності за одержання хабара. Автореф. дис. к.ю.н. – Київ, 1994. – С.11.
17. Уголовный кодекс Украины: Научно-практ. коммент. - Киев: А.С.К., 1999.- С. 688.
18. Уголовное право. Особенная часть. - Москва: Институт международного права и экономики. Издательство "Триада, ЛТД", 1996. - С. 362.
19. Лукомський В.С. Кримінальна відповідальність за дачу хабара та посередництво в хабарництві. Автореф. дис. к.ю. н. - Київ. 1996 - С. 23.
20. Аслаханов А.А. Проблемы уголовно-правовой борьбы со взяточничеством // Государство и право. - 1993. -№ - С. 86.
21. Ответственность за должностные преступления в зарубежных странах -М, 1994. - С.12.
22. Комментарий к Уголовному кодексу РСФСР. - Москва, 1992. - С. 452.
23. Гельфанд И. Уголовная ответственность за взяточничество. - Киев, 1963. -С. 18.

Тема 15. Кримінологічна характеристика та профілактика насильницької злочинності і хуліганства

Семінарські заняття – 0,5 години

Самостійна робота – 2 години

ПЛАН СЕМІНАРСЬКОГО ЗАНЯТТЯ

1. Поняття насильницької злочинності, її кримінологічна характеристика.
2. Причини та умови насильницької злочинності.
3. Кримінологічна характеристика особистості насильників.
4. Попередження насильницької злочинності.
5. Хуліганство, його кримінологічна характеристика, причини та умови хуліганства, заходи попередження.

Питання для самостійного вивчення

1. Місце і роль конфліктних ситуацій в побуті, як криміногенний

фактор.

2. Віктимологічний аспект і його роль в насильницьких злочинах.

Література до теми:

1. Аменов С. Б. Предупреждение насильственной преступности: достижения, проблемы // Вопросы борьбы с преступностью.- М., 1988.-№47.
2. Гаухман Л. Д. Проблемы уголовно-правовой борьбы с насильственными преступлениями в СССР.- Саратов, 1981.
3. Жалинский А. 3. Насильственная преступность и уголовная политика //Сов. гос-во и право.- 1991.-№ 4.
4. Закон України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей», від 24.01.1995 року (зі змінами та доповненнями від 7.02.2007 р. № 609-У).
5. Закон України «Про попередження насильства в сім'ї» від 14.11.2000 р.
6. Ильяшенко А. Н. Проблемы совершенствования практики применения уголовно-правовых норм, используемых при привлечении к ответственности за криминальное насилие в семье / А. Н. Ильяшенко, И. А. Морчев // Российский следователь.- 2007.- № 8.- С. 20-24.
7. Ігнатів О. М. Попередження насильницьких злочинів, що вчиняються працівниками органів внутрішніх справ України: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук (12.00.08) //Київський нац. ун-т ім. і. Шевченка. - К., 2007.-20 с.
8. Конвенція Ради Європи про запобігання тероризму // Офіційний вісник України.- 2007.- № 65: Підпис. 16 травня 2005 р.- Ст. 2536.
9. Коновалова О. Б. Признаки и формы реализации угрозы совершения террористических действий // Российский следователь.- 2007.- № 12.-С. 6-9.
10. Кривощекова Н. В. О криминологическом понятии «насильственной преступности» // Методологические вопросы криминологических исследований.- М., 1983.
11. Криминология: Учебник. / Под редакцией акад. В. Н. Кудрявцева, проф. В. Е. Зминова.- 4-е изд., перераб. и доп.- М.: Юрисгь, 2006.-678 с.
12. Криминологічна віктимологія: Навчальний посібник / Моїсєєв Є. М., Джужа О. М., Василевич В. В. та ін.; За заг. ред. проф. О. М. Джужи: - К.: Атіка, 2006.- 352 с.
13. Курс криминології: Особлива частина: Підручник: у 2 кн. / М. В. Корнієнко, Б. В. Романюк, І. М. Мельник та ін.; За заг. ред. О. М. Джужи.- К.: Юрінком Інтер, 2001.- 480 с.
14. Моизуш Ш. Криминологічна характеристика умисних убивств і заподіяння тяжкої шкоди здоров'ю особи та їх попередження (за матеріалами республіки Тува): Автореф. дис. ... канд. юрид. наук (12.00.08) //Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого.- Х.: 2007.- 18 с.
15. Насильственная преступность. // Под редакцией Кудрявцева В. Н. и Наумова А. В.- М, 1997.
16. Павлов А. С. Убийство, сопряженное с изнасилованием // Российский

следователь.-2007.- № 1.-С. 17-19.

17. Побегайло З. Ф. *Насильственная преступность: современные тенденции и перспектива борьбы* // *Сов. гос-во и право.*- 1988.- № 9.

18. *Судова практика у справах про злочини проти статевої свободи та статевої недорканності особи* // *Вісник Верховного Суду України.*-2007.-№ 3.-С. 15-28.

Тема 16. Кримінологічна характеристика та запобігання злочинам, вчиненим через необережність

Семінарські заняття – 0,5 години

Самостійна робота – 2 години

ПЛАН СЕМІНАРСЬКОГО ЗАНЯТТЯ

1. Поняття необережної злочинності та її кримінологічна характеристика.
2. Причини та умови вчинення необережних злочинів.
3. кримінологічна характеристика осіб, які вчиняють злочини через необережність.
4. Попередження необережних злочинів.

Питання для самостійного вивчення

1. Кримінологічна характеристика автотранспортних злочинів, їх причини, заходи попередження.
2. Особливості особистості суб'єктів, які вчинюють необережні злочини.
3. Основні напрямки та роль правоохоронних органів у профілактиці необережних злочинів.

Література до теми:

1.Гвоздева Е. В. *Типология преступников, совершивших уголовно наказуемое нарушение правил дорожного движения и эксплуатации транспортных средств* // *Российский следователь.*- 2007.- № 11.- С. 19-21.

2.Дагель П. С. *Неосторожность: уголовно-правовые и криминологические проблемы.*- М., 1977.

3.Джужа О. М., Моїсєєв Є, М. *Проблеми кримінальної віктимології (кримінологічний, психологічний та пенітенціарний аспекти).*-К., 1998.

4.Дзібій Н. *Кримінально-правова відповідальність за порушення законодавства про охорону водних об'єктів, віднесених до категорії лікувальних* // *Вісник прокуратури.*- 2007.- № 5,- С. 41-45.

5.Жунев В. И. *Предупреждение дорожно-транспортных происшествий.*-М., 1989.

6.Закалюк А. П. *Громадський вплив і попередження правопорушень. Курс лекцій.*- Одеса, 1997.

7. *Законодавство України про охорону праці.*- Т. 1-5.- К., 1995.

8.Квашиш В. Е. *Преступная неосторожность. Социально-правовые и криминологические проблемы.*- К., 1998.

9.Квашиш В. Е. *Профилактика неосторожных преступлений.*- К.,

1981.

10. Конвенція про боротьбу з незаконними актами, спрямованими проти безпеки морського судноплавства 1989 р. // Офіційний вісник України.- 2007.-№3: Підпис. 10 березня 1988р.-Ст. 139.

11. Кримінологічна віктимологія: Навчальний посібник / Моїсєєв Є. М., Джужа О. М., Василевич В. В. та ін.; За заг. ред. проф. О. М. Джужа.-К.: Атіка, 2006.-352 с.

12. Кримінологія і профілактика злочинів. Курс лекцій у 2-х кн. Особлива частина / Александров Ю. В., Гаврилишин А. П., Джужа О. М. та ін. / За заг. ред. Джужа О. М.- К.: НАВСУ, 2000.- 201 с.

13. Кримінологія. Спеціалізований курс лекцій зі схемами (Загальна та Особлива частини): Навчальний посібник / За заг. ред. О. М. Джужа О. М.- К.: Атіка, 2001.- 368 с.

14. Мойсюк О. М. Віктимологічна профілактика порушень правил безпеки дорожнього руху (ст. 215 КК України). Автореф. дис. на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук.- К., 1999.

15. Шелухіи М. Л. Поняття зовнішніх і внутрішніх загроз кримінологічної безпеки на транспорті // Держава і право.- К., 2007.- Вип. 35.-С. 480-486.

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

Реферати для відпрацювання пропущених занять студенти пишуть по відповідних пропущених темах за планом семінарських занять з вирішенням всіх вправ і задач по темі. При підготовці до семінарських занять студенти можуть обрати тему реферату для більш поглибленого вивчення питань теми. Для цього можуть бути рекомендовані такі теми рефератів:

- 1. Історія розвитку вчень про злочинність, її попередження в конкретних працях філософі і юристів.*
- 2. Розвиток кримінологічної науки в Україні в 20-30 роках на базі характеристики окремих робіт з кримінології того часу.*
- 3. Характеристика сучасного стану кримінологічної науки на базі реферування нових робіт вітчизняних та зарубіжних кримінологів.*
- 4. Злочинність як певна суспільна система.*
- 5. Проблемні питання щодо визначення загальних причин злочинності.*
- 6. Характеристика співвідношення соціального і біологічного в особистості злочинця в світлі нових досліджень з цієї проблеми.*
- 7. Віктимологічний аспект злочинної поведінки.*
- 8. Співвідношення загально-соціального і спеціально-кримінологічного попередження злочинності.*
- 9. Характеристика профілактичної діяльності різних суб'єктів попередження на базі вивчення їх практичної діяльності.*
- 10. Досвід профілактичної діяльності в окремих країнах дальнього і ближнього зарубіжжя за матеріалами іноземних джерел.*
- 11. Вивчення практики боротьби з організованою злочинністю кримінально-правовими заходами.*
- 12. Поняття економічної злочинності по розробках вчених кримінологів і практичної діяльності правоохоронних органів.*
- 13. Характеристика діяльності окремих суб'єктів попередження злочинності неповнолітніх за матеріалами узагальненої практики.*

ЗАВДАННЯ ДЛЯ СТУДЕНТІВ – ІЗДО З ДИСЦИПЛІНИ
« КРИМІНОЛОГІЯ »
4- Й КУРС , 8- Й СЕМЕСТР

Варіант № 1

1. Сучасний стан вітчизняної кримінології.
2. Індивідуальне кримінологічне прогнозування.
3. Визначення латентної злочинності.
 - 3.1. Що таке кримінологія?
 - а) юридична наука яка вивчає механізм вчинення злочинів;
 - б) прикладна наука яка вивчає злочинність та її основні характеристики;
 - в) соціально-правова наука ,що вивчає злочинність ,особу злочинця, причини та умови ,а також заходи запобігання злочинам;
 - г) галузь кримінального права.
 - 3.2. Які з вказаних елементів входять до предмету кримінології?
 - а) методика та методологія;
 - б) особа злочинця;
 - в) планування та прогнозування боротьби із злочинністю;
 - г) кількісні та якісні показники злочинності.

Варіант № 2.

1. Межі кримінологічного вивчення причин конкретного злочину,
2. Поняття та характеристика віктимологічного попередження.
3. Визначення рівня злочинності.
 - 3.1. Що складає систему кримінології?
 - а) розгляд основних положень науки кримінології;
 - б) викладення загальнотеоретичних питань;
 - в) розгляд, упорядкування та розподіл всіх проблем що вивчаються кримінологією;
 - г) загальна та особлива частини.
 - 3.2. Назвіть ознаку злочинності.
 - а) соціальний характер;
 - б) протиправність;
 - в) винність;
 - г) караність.

Варіант № 3.

1. Межі кримінологічного вивчення осіб, що вчиняють злочин.
2. Взаємодія правоохоронних органів з населенням в попередженні злочинів.
3. Визначення загального та спеціального коефіцієнту злочинності.
 - 3.1. Що таке латентна злочинність?
 - а) зареєстровані, але розкриті злочини;
 - б) призупинені злочини;
 - в) частина фактичної злочинності;
 - г) незареєстровані злочини.
 - 3.2. Що відноситься до якісних показників злочинності?
 - а) стан;

- б) динаміка;
- в) рівень;
- г) характер.

Варіант № 4.

1. Кримінологічні дослідження в Україні та за кордоном: порівняльна характеристика.
2. Об'єкти та суб'єкти попередження злочинів.
3. Визначення динаміки злочинності.
 - 3.1 Що таке динаміка злочинності?
 - а) зміна рівня злочинності;
 - б) кількісно-якісний показник злочинності;
 - в) якісний показник злочинності;
 - г) зміна структури злочинності.
 - 3.2 Що таке структура злочинності?
 - а) кількісний показник злочинності;
 - б) вид злочинності;
 - в) внутрішня побудова злочинності;
 - г) наявність тяжких злочинів в загальній структурі злочинності.

Варіант № 5.

1. Поняття кримінології, як наукової дисципліни: предмет, цілі, задачі, функції.
2. Кримінологічна характеристика злочину. Типи віктимної поведінки,
3. Визначення коефіцієнту суспільної небезпеки злочинів.
 - 3.1 Що таке географія злочинності?
 - а) регіональні особливості злочинності;
 - б) кількісний показник злочинності;
 - в) розповсюдженість злочинності на певній території ;
 - г) ознака злочинності.
 - 3.2 Що таке стан злочинності ?
 - а) загальна кількість злочинів, вчинених на певній території;
 - б) загальна кількість осіб, що скоїли злочини на певній території;
 - в) загальна кількість злочинів та осіб, що їх вчинили на певній території за певний час;
 - г) співвідношення злочинів, скоєних на певній території до осіб, що на ній проживають.

Варіант № 6.

1. Факторний підхід у вивченні причинних зв'язків злочинності.
2. Поняття специфічних причин злочинності та їх класифікація.
3. Визначення індексу тяжкості злочинів.
 - 3.1. Що таке коефіцієнт злочинності?
 - а) наявність тяжких злочинів у загальній структурі злочинності;
 - б) загальна кількість осіб, що скоїли злочини;
 - в) загальна кількість злочинів скоєних на певній території за певний проміжок часу;

г) співвідношення загальної кількості злочинів або осіб, що їх вчинили на 1, 10, 100 тис. осіб до кількості населення, що мешкає в певному регіоні.

3.2. В яких одиницях вимірюється коефіцієнт злочинності?

- а) у відсотках;
- б) в абсолютних цифрах;
- в) у середніх величинах;
- г) у відносних величинах.

Варіант № 7.

1. Роль кримінологічних знань в формуванні соціально-правового мислення молодого юриста.

2. Маргінальна поведінка і злочинність.

3. Поняття кореляції.

3.1. Що таке причини злочинності?

- а) детермінанти, які обумовлюють вчинення злочину;
- б) обставини, що полегшують вчинення злочину;
- в) сукупність факторів, без яких не можливий злочинний результат;
- г) обставини, що сприяють вчиненню злочину.

3.2. Назвіть причини за природою виникнення?

- а) об'єктивні;
- б) загальні;
- в) соціальні;
- г) внутрішні.

Варіант № 8.

1. Територіальні відмінності злочинності та їх причини.

2. Кримінологічна характеристика злочинів, що пов'язані з наркотичними засобами.

3. Метод моделювання злочинності.

3.1 Назвіть причини за рівнем функціонування?

- а) зовнішні;
- б) внутрішні;
- в) конкретні;
- г) суб'єктивні.

3.2. Що являє собою особа злочинця?

- а) сукупність суспільних відносин;
- б) сукупність соціальне значущих властивостей, якостей, зв'язків, відношень, що характеризують особу яка вчинила злочин;
- в) особа яка вчинила суспільне небезпечне діяння, стосовно якої вирок суду вступив в законну силу;
- г) сукупність соціально-демографічних та соціально-рольових ознак особи.

Варіант № 9.

1. Загально-соціальне і спеціальне попередження злочинів. Напрямки, рівні, програми.

2. Поняття кримінологічної ситуації, її вивчення і оцінка.

3. Поняття диференційованої характеристики злочинності.

3.1. За якими ознаками вивчається особа-злочинця?

- а) стать , вік, сімейне становище ;
- б) відношення до моральних норм та загальноприйнятих правил поведінки ;
- в) соціально-демографічна, соціально-психологічна, кримінально-правова, соціально-рольова;
- г) психічне відношення особи до вчинення злочину.

3.2. Що таке віктимологія?

- а) наука, що вивчає жертву злочину;
- б) галузь кримінології, яка вивчає потенційного потерпілого від злочинних діянь;
- в) вчення про жертву злочину;
- г) окрема тема загальної частини кримінології.

Варіант № 10.

1. Організована транснаціональна злочинність.

2. Само детермінація злочинності.

3. Поняття комплексності аналізу злочинності.

3.1.. Що таке кримінально-правова статистика?

- а) наука яка вивчає кількісні показники злочинності;
- б) галузь кримінології;
- в) підгалузь правової статистики;
- г) вид судової статистики

3.2. Назвіть види узагальнюючих показників.

- а) кількісні та якісні показники злочинності,
- б) показники варіації;
- в) статистичні таблиці;
- г) середні, відносні та абсолютні величини.

Варіант № 11

1. Дифузія причинних і анти причинних факторів злочинної поведінки.

2. Кореляція, детермінізм, причинність як при стадії пізнання причин злочинності.

3. Поняття віктимологічного попередження.

3.1. Профілактика злочинності - це:

- а) галузь кримінології,
- б) процес, спрямований на попередження злочинності та усунення причин її існування;
- в) система знань про злочинність;
- г) система заходів, спрямованих на попередження злочинності, усунення причин і умов, а також нейтралізацію осіб, які схильні до вчинення злочинів.

3.2. Дайте визначення фоновим явищам?

- а) негативні соціальні явища, які впливають на злочинність, її структуру, рівень, динаміку, характер;
- б) умови, що сприяють вчиненню злочинів;
- в) антигромадська психологія особи;
- г) злочини, адміністративні та дисциплінарні проступки.

Варіант № 12

1. Краніологічна характеристика і причини економічної злочинності.
2. Жіноча злочинність, її сучасні тенденції.
3. Характеристика вікгимологічних заходів попередження злочинів.
- 3.1. Що входить до фонових явищ?
 - а) всі злочини;
 - б) адміністративні проступки;
 - в) дисциплінарні проступки;
 - г) пияцтво, наркоманія, азартні ігри, проституція, паразитичний спосіб життя, СНІД.
- 3.2. Що таке групова злочинність?
 - а) злочини, в яких приймала участь по кожному епізоду дві та більш осіб;
 - б) наявність ознаки розподілу ролей;
 - в) транснаціональний характер діяльності;
 - г) заняття чітко визначеним видом злочинної діяльності.

Варіант 13,

1. Межі кримінального вивчення осіб, що вчиняють злочини.
2. Кримінологічна оцінка корупції.
3. Характеристика комп'ютерної злочинності.
- 3.1. Що таке кримінологічний рецидив?
 - а) вчинення злочину у місцях позбавлення волі;
 - б) повторне вчинення злочину;
 - в) вчинення злочинів більш ніж два рази;
 - г) повторне вчинення злочину, незалежно знятої або погашеної судимості за вчинення попереднього злочину, і притягнення особи до кримінальної відповідальності.
- 3.2. Що таке пенітенціарний рецидив?
 - а) скоєння злочину повторно;
 - б) скоєння злочину повторно після застосування заходів громадського впливу за перший злочин;
 - в) вчинення злочину в момент відбуття покарання у виправно-трудових установах;
 - г) вчинення злочину після погашеної або знятої судимості за перший злочин.

Варіанті 14.

1. Урбанізація і злочинність.
2. Кримінологічна характеристика політичної злочинності.
3. Поняття відмивання "брудних" грошей.
- 3.1. Що складає систему кримінології?
 - а) розгляд основних положень науки кримінології;
 - б) викладення загальнотеоретичних питань;
 - в) розгляд, упорядкування та розподіл всіх проблем що вивчаються кримінологією;
 - г) загальна та особлива частини.

3.2. Назвіть причини за природою виникнення?

- а) об'єктивні;
- б) загальні;
- в) соціальні;
- г) внутрішні.

Варіант № 15.

1. Ідеї попередження злочинної поведінки у божественному одкровенні (Ветхому і Новому заповітах), кримінальному та кримінально-процесуальному праві.

2. Організована злочинність: поняття і характеристика (по видах).

3. Характеристика екологічної злочинності.

3.1 Назвіть причини за рівнем функціонування?

- а) зовнішні;
- б) внутрішні;
- в) конкретні;
- г) суб'єктивні.

3.2. Які з вказаних елементів входять до предмету кримінології?

- а) методика та методологія;
- б) особа злочинця;
- в) планування та прогнозування боротьби із злочинністю;
- г) кількісні та якісні показники злочинності.

Варіант 16.

1. Злочинне середовище в системі детермінації девіантної поведінки.

2. Оцінка і прогнозування кримінологічної ситуації.

3. Методи, форми і засоби попередження злочинів.

3.1 Що таке географія злочинності?

- а) регіональні особливості злочинності;
- б) кількісний показник злочинності;
- в) розповсюдженість злочинності на певній території ;
- г) ознака злочинності

3.2. Дайте визначення фоновим явищам?

- а) негативні соціальні явища, які впливають на злочинність, її структуру, рівень, динаміку, характер;
- б) умови, що сприяють вчиненню злочинів";
- в) антигромадська психологія особи;
- г) злочини, адміністративні та дисциплінарні проступки.

Варіант № 17.

1. Кримінологічна характеристика і тенденції злочинності в Україні і АР Крим.

2. Серійні вбивства та їх попередження.

3. Методи вивчення злочинності.

3.1. Що входить до фонових явищ?

- а) всі злочини;
- б) адміністративні проступки;
- в) дисциплінарні проступки;

г) пияцтво, наркоманія, азартні ігри, проституція, паразитичний спосіб життя, СНІД.

3.2. Назвіть види узагальнюючих показників.

- а) кількісні та якісні показники злочинності,
- б) показники варіації;
- в) статистичні таблиці;
- г) середні, відносні та абсолютні величини.

Варіант № 18.

1. Кримінологічні роботи присвячені віктимологічній тематиці.

2. Поняття кримінологічної експертизи.

3. Модель (структура) кримінологічної ситуації.

3.1 Назвіть ознаку злочинності.

- а) соціальний характер;
- б) протршправність;
- в) винність;
- г) караність.

8.2 Що таке структура злочинності?

- а) кількісний показник злочинності;
- б) вид злочинності;
- в) внутрішня побудова злочинності;
- г) наявність тяжких злочинів в загальній структурі злочинності.

Варіант № 19.

1. Кримінологічна характеристика суїцидальної поведінки. Види та способи суїциду.

2. Причини та міра попередження рецидивної злочинності.

3. Інтерполяція, екстраполяція, моделювання в кримінології.

3.1. Що входить до фонових явищ?

- а) всі злочини;
- б) адміністративні проступки;
- в) дисциплінарні проступки;
- г) пияцтво, наркоманія, азартні ігри, проституція, паразитичний спосіб життя, СНІД.

3.2. В яких одиницях вимірюється коефіцієнт злочинності?

- а) у відсотках;
- б) в абсолютних цифрах;
- в) у середніх величинах;
- г) у відносних величинах.

Варіант №20.

1. Кримінологічна характеристика злочинності неповнолітніх, її причини і міри попередження.

2. Поняття, види і ролі конкретної життєвої ситуації у вчиненні злочину.

3. Об'єкти та суб'єкти загальної та індивідуальної профілактики.

3.1. Профілактика злочинності - це:

- а) галузь кримінології,

- б) процес, спрямований на попередження злочинності та усунення причин її існування;
 - в) система знань про злочинність;
 - г) система заходів, спрямованих на попередження злочинності, усунення причин і умов, а також нейтралізацію осіб, які схильні до вчинення злочинів.
- 3.2. Дайте визначення фоновим явищам?
- а) негативні соціальні явища, які впливають на злочинність, її структуру, рівень, динаміку, характер;
 - б) умови, що сприяють вчиненню злочину;
 - в) антигромадська психологія особи;
 - г) злочини, адміністративні та дисциплінарні проступки.

Варіант №21.

1. Кримінологічні дослідження в Україні та за кордоном: порівняльна характеристика.
2. Об'єкти та суб'єкти попередження злочинів.
3. Визначення динаміки злочинності.
- 3.1.. Що таке групова злочинність?
 - а) злочини, в яких приймала участь по кожному епізоду дві та більш осіб;
 - б) наявність ознаки розподілу ролей;
 - в) транснаціональний характер діяльності;
 - г) заняття чітко визначеним видом злочинної діяльності.
- 3.2. Що таке географія злочинності?
 - а) регіональні особливості злочинності;
 - б) кількісний показник злочинності;
 - в) розповсюдженість злочинності на певній території ;
 - г) ознака злочинності

Варіант №22.

1. Сучасний стан вітчизняної кримінології.
2. Індивідуальне кримінологічне прогнозування.
3. Визначення латентної злочинності.
- 3.1. Що таке групова злочинність?
 - а) злочини, в яких приймала участь по кожному епізоду дві та більш осіб;
 - б) наявність ознаки розподілу ролей;
 - в) транснаціональний характер діяльності;
 - г) заняття чітко визначеним видом злочинної діяльності.
- 3.2. Які з вказаних елементів входять до предмету кримінології?
 - а) методика та методологія;
 - б) особа злочинця;
 - в) планування та прогнозування боротьби із злочинністю;
 - г) кількісні та якісні показники злочинності.

Варіант №23.

1. Кримінологічні роботи присвячені віктимологічній тематиці.
2. Поняття кримінологічної експертизи.
3. Модель (структура) кримінологічної ситуації.
- 3.1 Що складає систему кримінології?
 - а) розгляд основних положень науки кримінології;
 - б) викладення загальнотеоретичних питань;
 - в) розгляд, упорядкування та розподіл всіх проблем що вивчаються кримінологією;
 - г) загальна та особлива частини.
- 3.2. В яких одиницях вимірюється коефіцієнт злочинності?
 - а) у відсотках;
 - б) в абсолютних цифрах;
 - в) у середніх величинах;
 - г) у відносних величинах.

Варіант №24.

1. Кримінологічні роботи присвячені віктимологічній тематиці.
2. Поняття кримінологічної експертизи.
3. Модель (структура) кримінологічної ситуації.
- 3.1. Дайте визначення фоновим явищам?
 - а) негативні соціальні явища, які впливають на злочинність, її структуру, рівень, динаміку, характер;
 - б) умови, що сприяють вчиненню злочинне;
 - в) антигромадська психологія особи;
 - г) злочини, адміністративні та дисциплінарні проступки.
- 3.2. Що таке віктимологія?
 - а) наука, що вивчає жертву злочину;
 - б) галузь кримінології, яка вивчає потенційного потерпілого від злочинних діянь;
 - в) вчення про жертву злочину;
 - г) окрема тема загальної частини кримінології.

Варіант №25.

1. Територіальні відмінності злочинності та їх причини.
2. Кримінологічна характеристика злочинів, що пов'язані з наркотичними засобами.
3. Метод моделювання злочинності.
- 3.1. Дайте визначення фоновим явищам?
 - а) негативні соціальні явища, які впливають на злочинність, її структуру, рівень, динаміку, характер;
 - б) умови, що сприяють вчиненню злочину;
 - в) антигромадська психологія особи;
 - г) злочини, адміністративні та дисциплінарні проступки.
- 3.2. Які з вказаних елементів входять до предмету кримінології?
 - а) методика та методологія;
 - б) особа злочинця;

- в) планування та прогнозування боротьби із злочинністю;
- г) кількісні та якісні показники злочинності.

Варіант №26.

1. Межі кримінологічного вивчення осіб, що вчиняють злочин.
2. Взаємодія правоохоронних органів з населенням в попередженні злочинів.
3. Визначення загального та спеціального коефіцієнту злочинності.
 - 3.1. Що таке коефіцієнт злочинності?
 - а) наявність тяжких злочинів у загальній структурі злочинності;
 - б) загальна кількість осіб, що скоїли злочини;
 - в) загальна кількість злочинів скоєних на певній території за певний проміжок часу;
 - г) співвідношення загальної кількості злочинів або осіб, що їх вчинили на 1, 10, 100 тис. осіб до кількості населення, що мешкає в певному регіоні.
 - 3.2. Які з вказаних елементів входять до предмету кримінології?
 - а) методика та методологія;
 - б) особа злочинця;
 - в) планування та прогнозування боротьби із злочинністю;
 - г) кількісні та якісні показники злочинності.

Варіант №27

1. Кримінологічна характеристика суїцидальної поведінки. Види та способи суїциду.
2. Причини та міра попередження рецидивної злочинності.
3. Інтерполяція, екстраполяція, моделювання в кримінології.
 - 3.1. Що входить до фонових явищ?
 - а) всі злочини;
 - б) адміністративні проступки;
 - в) дисциплінарні проступки;
 - г) пияцтво, наркоманія, азартні ігри, проституція, паразитичний спосіб життя, СНІД.
 - 3.1 Що складає систему кримінології?
 - а) розгляд основних положень науки кримінології;
 - б) викладення загальнотеоретичних питань;
 - в) розгляд, упорядкування та розподіл всіх проблем що вивчаються кримінологією;
 - г) загальна та особлива частини.

Варіант №28

1. Кримінологічні роботи присвячені віктимологічній тематиці.
2. Поняття кримінологічної експертизи.
3. Модель (структура) кримінологічної ситуації.
 - 3.1. Назвіть види узагальнюючих показників.
 - а) кількісні та якісні показники злочинності,
 - б) показники варіації;
 - в) статистичні таблиці;

г) середні, відносні та абсолютні величини.

3.2.. Що таке групова злочинність?

а) злочини, в яких приймала участь по кожному епізоду дві та більш осіб;

б) наявність ознаки розподілу ролей;

в) транснаціональний характер діяльності;

г) заняття чітко визначеним видом злочинної діяльності.

Варіант №29

1. Поняття кримінології, як наукової дисципліни: предмет, цілі, задачі, функції.

2. Кримінологічна характеристика злочину. Типи віктимної поведінки,

3. Визначення коефіцієнту суспільної небезпеки злочинів.

3.1.Що таке пенітенціарний рецидив?

а) скоєння злочину повторно;

б) скоєння злочину повторно після застосування заходів громадського впливу за перший злочин;

в) вчинення злочину в момент відбуття покарання у виправно-трудовах установах;

г) вчинення злочину після погашеної або знятої судимості за перший злочин.

3.2. Назвіть причини за рівнем функціонування?

а) зовнішні;

б) внутрішні;

в) конкретні;

г) суб'єктивні.

Варіант №30

1. Межі кримінологічного вивчення причин конкретного злочину,

2. Поняття та характеристика віктимологічного попередження.

3. Визначення рівня злочинності.

3.1 Назвіть ознаку злочинності.

а) соціальний характер;

б) протиправність;

в) винність;

г) караність.

3.2. Що таке групова злочинність?

а) злочини, в яких приймала участь по кожному епізоду дві та більш осіб;

б) наявність ознаки розподілу ролей;

в) транснаціональний характер діяльності;

г) заняття чітко визначеним видом злочинної діяльності.

**ПЕРЕЛІК
ОСНОВНИХ ПИТАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ**

1. Поняття про кримінологію як науку.
2. Предмет кримінології.
3. Місце кримінології в системі суспільних наук.
4. Кримінологія як навчальна дисципліна. Предмет і система курсу.
5. Історія розвитку кримінології в 20-30 роках в колишньому СРСР та в Україні.
6. Сучасний стан кримінологічної науки в Україні.
7. Завдання кримінологічної науки в сучасний період розбудови України, як демократичної, незалежної держави.
8. Поняття злочинності. Її основні риси. Злочинність як соціальне і кримінально - правове явище.
9. Співвідношення злочинності і конкретного злочину.
10. Поняття латентної злочинності. Методика її вивчення.
11. Основні види злочинності "економічна" насильницька, організована, рецидивна, професійна, злочинність неповнолітніх, жіноча злочинність, міська і сільська тощо.
12. Показники, які характеризують злочинність.
13. Обсяг та рівень злочинності;
14. Структура злочинності.
15. Динаміка злочинності.
16. "Ціна" злочинності.
17. Основні риси злочинності в Україні на сучасному етапі розвитку суспільства.
18. Поняття професійної злочинності.
19. Загальні причини злочинності
20. Специфіка вивчення причинності в кримінології.
21. Поняття причин та умов злочинності, їх співвідношення з причинами та умовами конкретних злочинів та окремих їх видів.
22. Класифікація негативних соціальних явищ, і процесів, які породжують злочинність.
23. Психологічні причини злочинності та їх місце в системі причин злочинності.
24. Економічні причини злочинності та їх місце в системі причин злочинності.
25. Причини злочинності в Україні в сучасний період.
26. Поняття особистості злочинця. Моменти виникнення та припинення її ування.
27. Завдання вивчення особистості злочинця.
28. "Особистість злочинця" і "злочинна особистість". Охарактеризувати вказанні поняття.
29. Загальні закономірності формування особистості злочинця.
30. Загальні закономірності формування особистості злочинця.
31. Соціальне і біологічне в особистості злочинця.
32. Кримінологічна характеристика особистості злочинця.
33. Класифікація злочинців.
34. Кримінологічне поняття причин та умов конкретного злочину.
35. Механізм злочинної поведінки.
36. Місце та роль властивостей особистості злочинця в механізмі злочинної поведінки
37. Конкретна життєва ситуація, її роль у детермінації злочинної поведінки.
38. Віктимологічний аспект злочинної поведінки.
39. Негативні умови формування особистості в сім'ї, школі, за місцем роботи, у ближчому побутовому оточенні, як джерело злочинної поведінки..
40. Поняття попередження злочинності.
41. Системний характер попередження злочинності.
42. Класифікація заходів попередження злочинності за рівнем, характером, штабом, моментом застосування, правовим регулюванням, тощо.

43. Загально-соціальне попередження злочинності.
44. Спеціально-кримінологічне попередження злочинності.
45. Класифікація заходів попередження злочинності.
46. Поняття раннього і безпосереднього попередження.
47. Класифікація заходів попередження злочинності в залежності від об'єкту впливу.
48. Правові засади попередження злочинності.
49. Принципи діяльності системи попередження злочинності.
50. Дати загальну характеристику діючої в Україні Комплексної цільової програми боротьби зі злочинністю .
51. Загальна характеристика суб'єктів профілактичної діяльності.
52. Загальна характеристика методик кримінологічних досліджень.
53. Вивчення кримінальних справ і іншої офіційної документації за систематизованими запитаннями. Загальна характеристика методу.
54. Застосування у кримінології анкетного методу.
55. Застосування в кримінології методу інтерв'ю і техніка його проведення.
56. Дослідження на окремому об'єкті чи конкретній території. Програма та план дослідження.
57. Кримінологічна характеристика організованої злочинності.
58. Заходи попередження організованої злочинності.
59. Причини та умови організованої злочинності.
60. Кримінологічна характеристика особистості неповнолітніх злочинців.
61. Попередження злочинів неповнолітніх.
62. Попередження рецидивних злочинів.
63. Причини та умови рецидивних злочинів.
64. Поняття та загальна характеристика рецидивної злочинності.
65. Попередження професійної злочинності.
66. Поняття та аналіз посадових злочинців.
67. Причини та умови скоєння посадових злочинів.
68. Кримінологічна характеристика особистості учасника організованої злочинності.
69. Заходи попередження посадових злочинів.
70. Характеристика злочинності, пов'язаної з алкоголізмом та наркоманією.
71. Поняття і загальна характеристика економічної злочинності.
72. Попередження економічних злочинів.
73. Кримінологічна характеристика особистості насильницьких злочинців.
74. Поняття та загальна характеристика насильницьких злочинів.
75. Попередження насильницьких злочинів.
76. Кримінологічна характеристика особистості професійного злочинця.
77. Особистість потерпілого і його роль механізмі злочину.
78. Поняття та кримінологічна характеристика професійної злочинності.
79. Кримінологічна характеристика хуліганства.
80. Причини та умови хуліганства. Попередження хуліганства.

ВАРІАНТИ ЛЕКЦІЙНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Варіант № 1

- 1. Охарактеризувати кримінологію як науку.*
- 2. Охарактеризувати специфіку вивчення причинності в кримінології.*
- 3. Дати кримінологічну характеристику організованої злочинності.*

Варіант № 2

- 1. Охарактеризуйте предмет кримінології.*
- 2. Розкрийте поняття причин та умов злочинності, а також їх співвідношення з причинами та умовами конкретних злочинів та окремих їх видів.*
- 3. Розкрийте поняття попередження злочинності.*

Варіант №3

- 1. Місце кримінології в системі суспільних наук.*
- 2. Класифікація негативних соціальних явищ, і процесів, які породжують злочинність.*
- 3. Системний характер попередження злочинності.*

Варіант № 4

- 1. Охарактеризувати кримінологію як навчальну дисципліну а також предмет і систему курсу кримінології.*
- 2. Дати класифікацію негативних соціальних явищ, і процесів, які породжують злочинність.*
- 3. Класифікуйте заходи попередження злочинності за рівнем, характером, масштабом, моментом застосування, правовим регулюванням, тощо.*

Варіант № 5

- 1. Охарактеризуйте завдання кримінологічної науки в сучасний період розбудови України, як демократичної, незалежної держави.*
- 2. Психологічні причини злочинності та їх місце в системі причин злочинності.*
- 3. Загально-соціальне попередження злочинності.*

ЗРАЗОК ДЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ ПРАКТИЧНОГО МОДУЛЮ

1. Термін кримінологія вперше запропонували для використання такі вчені:
 - А) антропологи Топінард і Р. Гарофало (1885);
 - Б) Ш. Монтеск'є і Ч. Беккарія (1761);
 - В) К. Маркс і Ф. Енгельс (1850);
 - Г) Епікур і Плітон (V-III ст.. до н.е.).

2. Що таке кримінологія:
 - А) юридична наука яка вивчає механізм вчинення злочинів;
 - Б) прикладна наука, яка вивчає злочинність та її основні характеристики;
 - В) соціолого-правова наука, яка вивчає злочинність, особу злочинця, причини та умови, а також заходи профілактики злочинів;
 - Г) галузь кримінального права.

3. Які з наведених категорій кримінології належать до основних елементів її предмета:
 - А) методика та методологія;
 - Б) особа злочинця;
 - В) планування та прогнозування боротьби зі злочинністю;
 - Г) кількісні та якісні показники злочинності.

ПРАВИЛЬНІ ВІДПОВІДІ НА ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1 – А; 2 – В; 3 – Б.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Закон України «Про вищу освіту» від 17.01.2002 р.
2. Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах, затверджене наказом Міносвіти від 02.06.1993 р. №161.
3. СВО НГУ НМЗ-05 Нормативно-методичне забезпечення навчального процесу/ Упоряд.: В.О. Салов, Г.В. Журавльов, О.М. Кузьменко, В.О. Назаренко, А.В. Небатов, Т.Г. Николаєва, В.І. Прокопенко, Є.М. Шляхов. – Д.: Національний гірничий університет, 2005. – 139 с.
4. Кримінологія: Навчально-методичний посібник / В.В. Василевич, Т.Л. Кальченко, Н.В. Кулакова та ін.; За заг. Ред. Проф. О.М. Джузи.-К.; Атіка, 2008.- 316 с.
5. Положення про порядок видання навчально-методичної та наукової літератури, затверджене наказом НГУ від 13.10.2005 р. №317.

Упорядник:

Світличний Олексій Олексійович

доцент кафедри кримінального права та кримінології

МАТЕРІАЛИ

Інформаційно-методичного забезпечення дисципліни

«Кримінологія»

Підписано до друку. Формат 30×42/4.

Папір офсет. Ризографія. Ум. друк. арк. 1,6.

Обл.-вид. арк. 1,6. Тираж ____ прим. Зам. №

ДВНЗ «НГУ»